

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра обліку і аудиту

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ
СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНА
ПРАКТИКА І МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД
Петричко Ярослав Ярославович

Студент II-го курсу

Освітня програма «Міжнародний облік і оподаткування»

Ступінь вищої освіти: магістр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ
Протокол № 8 / 22 листопада 2022 року

Науковий керівник:

Макарович Вікторія Костянтинівна
к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і аудиту

Завідувач кафедрою _____:

Бачо Роберт Йосипович
доктор економічних наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2024 року
Протокол № _____ / 2024

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра обліку і аудиту

Кваліфікаційна робота

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ
СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ: ВІТЧИЗНЯНА
ПРАКТИКА І МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

Ступінь вищої освіти: магістр

Виконав: студент II-го курсу

Петричко Ярослав Ярославович

Освітня програма «Міжнародний облік і оподаткування»

Науковий керівник: **Макарович Вікторія Костянтинівна**

к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і аудиту

Рецензент: **Владімірова Тамара Іванівна**

головний бухгалтер ТОВ "АСТРА ДІА ЛАБ"

Берегове
2024

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Számvitel és Auditálás Tanszék

**A GAZDASÁGI SZERVEZET KÖTELEZETTSÉGÉNEK
SZÁMVITEL SZERVEZÉSE ÉS MÓDSZERTANA: HAZAI
GYAKORLAT ÉS NEMZETKÖZI TAPASZTALAT.**

Szakdolgozat

Képzési szint: mesterképzés

Készítette: Petricskó Jaroszláv

II. évfolyamos hallgató

Képzési program: Nemzetközi számvitel és adóügy

Témavezető: dr. Makarovics Viktória

**Рецензент: Владімірова Тамара Іванівна
головний бухгалтер ТОВ "АСТРА ДІА ЛАБ"**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
ВСТУП НА УГОРСЬКІЙ МОВІ.....	10
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА	14
1.1. Економічна та бухгалтерська сутність обліку зобов'язань.....	14
1.2. Нормативно-правові аспекти обліку зобов'язань.....	22
1.3. Міжнародна практика обліку зобов'язань	34
Висновки до розділу 1	45
РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ НА ТОВ «АСТРА-ДІА-ЛАБ».....	48
2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності підприємства	48
2.2. Організація та документальне оформлення обліку зобов'язань підприємства	75
2.3. Методика відображення зобов'язань в обліку підприємства.	80
Висновки до розділу 2	90
РОЗДІЛ III. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	93
3.1. Напрями удосконалення організації та методики обліку зобов'язань через призму МСФЗ.....	93
3.2. Напрями удосконалення організації та методики обліку зобов'язань в умовах застосування інформаційних систем і технологій обліку.....	108
Висновки до розділу 3	123
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	126
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ НА УГОРСЬКІЙ МОВІ.....	131
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	136
ДОДАТКИ	
АНОТАЦІЯ	
АНОТАЦІЯ НА УГОРСЬКІЙ МОВІ	
АНОТАЦІЯ НА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	

TARTALOM

BEVEZETÉS UKRÁN NYELVEN	6
BEVEZETÉS	10
I. FEJEZET A TÁRSASÁG KÖTELEZETTSÉGI ELSZÁMOLÁSÁNAK ELMÉLETI ALAPJAI	14
1.1. A kötelezettségek-számvitelének gazdasági és számviteli lényege	14
1.2. A kötelezettségek-számvitelének szabályozási és jogi vonatkozásai	22
1.3. A kötelezettségek-számvitelének nemzetközi gyakorlata	34
Következtetések a 1. fejezethez.....	45
II. FEJEZET AZ "ASTRA-DIA-LAB" KFT. SZÁMVITELI KÖTELEZETTSÉGEINEK SZERVEZÉSE ÉS MÓDSZERTANA	48
2.1. A vállalkozás szervezeti és gazdasági jellemzői.	48
2.2. A vállalkozás kötelezettségi-számvitelének megszervezése és dokumentálása	75
2.3. A kötelezettségek megjelenítésének módja a vállalkozás számvitelében.	80
Következtetések a 2. fejezethez	90
III. FEJEZET A SZERVEZET FEJLESZTÉSI TERÜLETEI ÉS A KÖTELEZETTSÉGEK ELSZÁMOLÁSÁNAK MÓDJAI	93
3.1. Útmutató a kötelezettség-elszámolás szervezetének és módszertanának javítására az IFRS prizmáján keresztül	93
3.2. Útmutató a kötelezettség-elszámolás megszervezésének és módszereinek fejlesztésére az információs rendszerek és számviteli technológiák alkalmazásával összefüggésben..	108
Következtetések a 3. fejezethez	123
KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK UKRÁN NYELVEN.....	126
KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	131
FELHASZNÁLT IRODALOM.....	136
MELLÉKLETEK	
ABSZTRAKT UKRÁN NYELVEN	
ABSZTRAKT MAGYAR NYELVEN	
ABSZTRAKT ANGOL NYELVEN	

ВСТУП

Актуальність обраної тематики. Дослідження організації та методики обліку зобов'язань суб'єкта господарювання є надзвичайно актуальним в сучасному світі бухгалтерського обліку та аудиту. Ця тема займає ключове місце в обліковій системі будь-якої компанії, адже правильний облік зобов'язань впливає на фінансову стійкість, кредитоспроможність та інвестиційну привабливість підприємства.

У контексті вітчизняної практики, актуальність досліджень обліку зобов'язань полягає у необхідності адаптації сучасних міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) до умов ведення бізнесу в країні. Це вимагає глибокого розуміння особливостей національної економіки, правової системи та традицій ведення бухгалтерського обліку. Розробка методик, які б дозволили ефективно інтегрувати міжнародні стандарти в національну практику, є ключовою для підвищення якості фінансової звітності та забезпечення прозорості діяльності підприємств.

Міжнародний досвід у сфері обліку зобов'язань пропонує різноманітні підходи та методики, які можуть бути застосовані для оптимізації вітчизняної облікової практики. Вивчення та адаптація кращих практик дозволяє підприємствам ефективніше управляти своїми зобов'язаннями, знижувати ризики та підвищувати ефективність ведення бізнесу. Особливу увагу в міжнародній практиці приділяють транспарентності звітності, використанню сучасних ІТ-технологій для автоматизації облікових процесів, а також методам оцінки та аудиту зобов'язань.

Дослідження цих аспектів вимагає комплексного підходу, що включає теоретичні розробки, аналіз міжнародного досвіду та його адаптацію до умов конкретної країни, розробку практичних рекомендацій для підприємств різних форм власності та масштабів діяльності. Залучення до цього процесу науковців, практиків, аудиторів та інших фахівців дозволить створити ефективну систему

обліку зобов'язань, яка забезпечить стійкий розвиток підприємств та економіки країни в цілому.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Суттєвий вклад у вивчення теорії та практики пов'язаних з обліком зобов'язань внесли наступні дослідники: Белова І.М., Бержанір І.А., Бержанір А.Л., Ящук Т.А., Михайлишин Н.П., Спіцина Н.В., Кравцова С.В., Орлов І.В., Ляшенко А.Р., Томчук В., Дмитренко А. та інші. Також потрібно зазначити і зарубіжних науковців: Klimczak K., Ogilvy, S., Burritt R., Walsh D., Obst C., Meadows P., Muradzikwa P., & Eigenraam M., Gaynor L. M., Mcdaniel L., Yohn T. та інші. Враховуючи їхні дослідження та аналіз проблемних аспектів обліку зобов'язань, цілком обґрунтовано приділити увагу вивченню та аналізу цих питань в контексті бухгалтерського обліку.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні організації та методики обліку зобов'язань на базі ТОВ «АСТРА-ДІА-ЛАБ», використовуючи вітчизняну практику та міжнародний досвід. Для досягнення цієї мети, були поставлені наступні **завдання**:

- 1) дослідити теоретичні аспекти обліку зобов'язань;
- 2) здійснити аналіз нормативно-правового регулювання обліку зобов'язань;
- 3) визначити актуальні питання міжнародної практики та зарубіжних досліджень щодо обліку зобов'язань;
- 4) провести аналіз організаційно-економічної характеристики ТОВ «АСТРА-ДІА-ЛАБ»
- 5) вивчити організацію та документальне оформлення обліку зобов'язань;
- 6) ознайомитися з методикою відображення зобов'язань в обліку підприємства;
- 7) знайти напрями удосконалення організації та методики обліку зобов'язань підприємства.

Об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку та аналіз зобов'язань ТОВ «АСТРА-ДІА-ЛАБ»

Предмет дослідження є проблематика теоретичних і практичних питань, щодо обліку зобов'язань на підприємстві

Методи дослідження. У процесі розробки кваліфікаційної роботи було застосовано широкий спектр методологічних підходів та дослідницьких методів. До цього арсеналу входять техніки абстрагування та конкретизації, що дозволяють відділяти суттєве від другорядного та глибше занурюватися в специфіку досліджуваної теми. Аналітичні та синтетичні методи були використані для розкладання даних на складові частини та їх подальшого об'єднання в цілісну структуру. Індуктивний та дедуктивний підходи допомогли у формуванні загальних висновків на основі окремих спостережень, а також у виведенні конкретних висновків з загальних теорій. Абдуктивний метод застосовувався для генерації гіпотез на основі доступних даних. Моделювання допомогло у візуалізації проблеми та її потенційних рішень, тоді як аналогії були використані для зіставлення схожих явищ у різних контекстах. Історичний метод забезпечив розуміння розвитку досліджуваних явищ протягом часу, а логічний метод сприяв систематизації міркувань і аргументів. До того ж, метод графів вніс вагомий вклад у наочне представлення даних та тенденцій, що значно полегшило аналіз комплексних інформаційних потоків.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна полягає у створенні комплексного підходу, який враховує як традиційні, так і інноваційні елементи в обліку та управлінні зобов'язаннями, з метою оптимізації цих процесів для досягнення максимальної ефективності та прозорості фінансової звітності.

Важливим також, буде вивчення та адаптація сучасних міжнародних підходів до обліку зобов'язань, що враховують специфіку вітчизняного бізнесу та економічного середовища, може привести до створення інноваційних методик, які покращують точність, прозорість та ефективність облікових процесів. Впровадження та розробка новітніх ІТ-рішень для автоматизації обліку зобов'язань, що може включати використання штучного інтелекту,

блокчейн технологій для верифікації та аудиту фінансових операцій, що забезпечує вищу точність даних та оптимізацію робочого часу.

Практичне значення результатів дослідження охоплює широкий спектр аспектів, що можуть мати значний вплив на ефективність управління підприємствами, їх фінансову стабільність, а також загальну прозорість та довіру в бізнес-середовищі. Взагалом це вплине на такі аспекти:

- Покращення управління фінансами підприємства
- Забезпечення відповідності до міжнародних стандартів
- Автоматизація та оптимізація облікових процесів
- Управління ризиками
- Підвищення прозорості фінансової звітності
- Нормативно-правові рекомендації

Структура кваліфікаційної роботи. Вона складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, а також з додатків.

Перший розділ включає огляд основних теоретичних понять, пов'язаних з обліком зобов'язань, визначення економічної та бухгалтерської сутності зобов'язань, аналіз нормативно-правової бази, що регулює облік зобов'язань, та розгляд міжнародних практик у цій галузі.

Другий розділ описує специфіку організації обліку зобов'язань на конкретному підприємстві, включаючи організаційно-економічну характеристику діяльності підприємства, методи документального оформлення обліку зобов'язань та методику відображення зобов'язань в обліку.

Третій розділ пропонує рекомендації та напрями удосконалення обліку зобов'язань, виходячи з сучасних вимог МСФЗ, а також враховуючи можливості, що відкриваються застосуванням сучасних інформаційних систем і технологій у бухгалтерському обліку.

BEVEZETÉS

A választott téma relevanciája. A gazdálkodó egységek kötelezettségeinek számviteli szervezésének és módszertanának tanulmányozása rendkívül fontos a számvitel és a könyvvizsgálat modern világában. Ez a téma kulcsfontosságú helyet foglal el bármely vállalat számviteli rendszerében, mivel a kötelezettségek megfelelő elszámolása befolyásolja a vállalkozás pénzügyi stabilitását, hitelképességét és befektetési vonzerejét.

A hazai gyakorlattal összefüggésben a kötelezettség-számviteli kutatások relevanciája abban rejlik, hogy a modern nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokat (IFRS) az ország üzleti életének feltételeihez kell igazítani. Ehhez a nemzeti gazdaság, a jogrendszer és a számviteli hagyományok sajátosságainak mélyreható ismerete szükséges. A nemzetközi standardoknak a nemzeti gyakorlatba való hatékony integrálását lehetővé tevő módszerek kidolgozása kulcsfontosságú a pénzügyi beszámolás minőségének javításához és a vállalatok működésének átláthatóságához.

A nemzetközi tapasztalatok a kötelezettség-számvitel terén számos olyan megközelítést és módszertant kínálnak, amelyek alkalmazhatók a hazai számviteli gyakorlat optimalizálására. A legjobb gyakorlatok tanulmányozása és adaptálása lehetővé teszi a vállalatok számára, hogy hatékonyabban kezeljék kötelezettségeiket, csökkentsék a kockázatokat és növeljék az üzleti hatékonyságot. A nemzetközi gyakorlat különös figyelmet fordít a beszámolás átláthatóságára, a modern IT-technológiák használatára a számviteli folyamatok automatizálása érdekében, valamint a kötelezettségek értékelésének és ellenőrzésének módszereire.

E szempontok tanulmányozása átfogó megközelítést igényel, beleértve az elméleti fejlesztéseket, a nemzetközi tapasztalatok elemzését és az adott ország feltételeihez való hozzáigazítását, valamint a különböző tulajdonformájú és tevékenységi körű vállalkozásokra vonatkozó gyakorlati ajánlások kidolgozását. A tudósok, gyakorlati szakemberek, könyvvizsgálók és más szakemberek bevonása ebbe a folyamatba segít egy olyan hatékony kötelezettség-számviteli rendszer

létrehozásában, amely biztosítja a vállalkozások és az ország gazdaságának egészének fenntartható fejlődését.

A legújabb publikációk és kutatások elemzése. Az alábbi kutatók jelentősen hozzájárultak a kötelezettségek elszámolásának elméletével és gyakorlatával kapcsolatos tanulmányokhoz: I.M. Belova, I.A. Berzhanir, A.L. Berzhanir, T.A. Yashchuk, N.P. Mykhailyshyn, N.V. Spitsyna, S.V. Kravtsova, I.V. Orlov, A.R. Lyashenko, V. Tomchuk, A. Dmytrenko és mások. Érdemes megemlíteni a külföldi tudósokat is: Klimczak K., Ogilvy, S., Burritt R., Walsh D., Obst C., Meadows P., Muradzikwa P., & Eigenraam M., Gaynor L. M., McDaniel L., Yohn T. és mások. Tekintettel a kötelezettség-számvitel problémás aspektusainak kutatására és elemzésére, teljesen ésszerű figyelmet fordítani ezen kérdések vizsgálatára és elemzésére a számvitel kontextusában.

A munka ***célja a*** kötelezettség-számvitel szervezetének és módszertanának tanulmányozása az ASTRA-DIA-LAB Kft. alapján, a hazai gyakorlat és a nemzetközi tapasztalatok felhasználásával. E cél elérése érdekében a következő ***feladatokat*** tűztük ki:

- 1) a kötelezettségek számvitelének elméleti szempontjainak feltárása;
- 2) a kötelezettségek elszámolására vonatkozó szabályozási keret elemzése;
- 3) a nemzetközi gyakorlat és a külföldi kutatások aktuális kérdéseinek azonosítása a kötelezettség-számítással kapcsolatban;
- 4) az ASTRA-DIA-LAB LLC szervezeti és gazdasági jellemzőinek elemzése
- 5) a kötelezettség-nyilvántartás szervezésének és dokumentálásának vizsgálata;
- 6) a vállalkozásnál lévő kötelezettségek számviteli elszámolásának módszertani megismerése;
- 7) megtalálni a társaság kötelezettségei elszámolásának szervezetét és módszertanát javító módszereket.

A kutatás tárgya az ASTRA-DIA-LAB LLC számviteli rendszere és a kötelezettségek elemzése.

A tanulmány tárgya a vállalkozásoknál a kötelezettségek elszámolásával kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdések problematikája.

Kutatási módszerek. A minősítő munka kidolgozása során a módszertani megközelítések és kutatási módszerek széles skáláját alkalmaztuk. Ez az arzenál olyan absztrakciós és konkretizálási technikákat tartalmaz, amelyek lehetővé teszik, hogy elválasszuk a lényegest a másodlagostól, és mélyebben elmerüljünk a vizsgált téma sajátosságaiban. Elemző és szintetizáló módszereket alkalmaztunk az adatok alkotóelemeire való lebontására, majd koherens struktúrává történő egyesítésére. Az induktív és deduktív megközelítések segítettek az egyes megfigyeléseken alapuló általános következtetések levonásában, valamint az általános elméletekből konkrét következtetések levezetésében. Az abduktív módszert arra használták, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján hipotéziseket állítsanak fel. A modellezés segített a probléma és a lehetséges megoldások vizualizálásában, míg az analógiák a különböző kontextusokban előforduló hasonló jelenségek összehasonlítására szolgáltak. A történeti módszer lehetővé tette a vizsgált jelenségek időbeli fejlődésének megértését, míg a logikai módszer az érvelés és az érvek rendszerezését segítette. Emellett a grafikonos módszer jelentősen hozzájárult az adatok és tendenciák vizuális megjelenítéséhez, ami nagyban megkönnyítette az összetett információáramlások elemzését.

A kapott eredmények tudományos újdonsága. A tudományos újdonság egy olyan integrált megközelítés megalkotásában rejlik, amely figyelembe veszi mind a hagyományos, mind az innovatív elemeket a kötelezettségek könyvelésében és kezelésében, hogy optimalizálja ezeket a folyamatokat a pénzügyi beszámolás maximális hatékonyságának és átláthatóságának elérése érdekében.

Fontos lesz továbbá a kötelezettség-számvitel modern nemzetközi megközelítéseinek tanulmányozása és adaptálása, amelyek figyelembe veszik a hazai üzleti és gazdasági környezet sajátosságait, ami a számviteli folyamatok pontosságát, átláthatóságát és hatékonyságát javító innovatív módszerek kialakításához vezethet. A kötelezettségek könyvelésének automatizálását szolgáló legújabb informatikai megoldások bevezetése és fejlesztése, amely magában foglalhatja a mesterséges

intelligencia, a blokklánc technológiák alkalmazását a pénzügyi tranzakciók ellenőrzésére és auditálására, ami nagyobb adatpontosságot és a munkaidő optimalizálását biztosítja.

A kutatási eredmények gyakorlati következményei számos olyan szempontot érintenek, amelyek jelentős hatással lehetnek a vállalkozások irányításának hatékonyságára, pénzügyi stabilitására, valamint az üzleti környezet általános átláthatóságára és bizalmára. Általánosságban a következő szempontokat érinti:

- A vállalat pénzügyi irányításának javítása
- A nemzetközi szabványoknak való megfelelés biztosítása
- A számviteli folyamatok automatizálása és optimalizálása
- Kockázatkezelés
- A pénzügyi beszámolás átláthatóságának javítása
- Szabályozási és jogi ajánlások

A minősítő munka felépítése. Bevezetésből, három fejezetből, következtetésekből, hivatkozási jegyzékből és függelékekből áll.

Az első rész tartalmazza a kötelezettségek elszámolásával kapcsolatos főbb elméleti fogalmak áttekintését, a kötelezettségek gazdasági és számviteli lényegének meghatározását, a kötelezettségek elszámolására vonatkozó jogi keret elemzését, valamint az e terület nemzetközi gyakorlatának vizsgálatát.

A második szakasz a kötelezettségek elszámolásának megszervezésének sajátosságait írja le egy adott vállalkozásnál, beleértve a vállalkozás szervezeti és gazdasági jellemzőit, a kötelezettségek elszámolásának dokumentálási módszereit és a kötelezettségek elszámolásban való megjelenítésének módszerét.

A harmadik szakasz ajánlásokat és irányokat kínál a kötelezettségek elszámolásának javítására az IFRS jelenlegi követelményei alapján, valamint figyelembe véve a modern információs rendszerek és technológiák számvitelben való alkalmazása által kínált lehetőségeket.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна та бухгалтерська сутність обліку зобов'язань

Оцінювати фінансове становище фізичної або юридичної особи виключно через їх володіння активами є недостатнім. Наприклад, власність офісу, транспортного засобу чи інших матеріальних ресурсів не обов'язково вказує на фінансову стійкість. У випадках, коли ці активи були отримані за рахунок боргів, це веде до зниження чистої вартості, а ресурси фактично належать кредиторам. Отже, аналіз зобов'язань є важливим аспектом при оцінці фінансової ситуації компанії.

Також необхідно розуміти, що наявність зобов'язань є звичайною ситуацією для будь-якого активного бізнесу. Ключове значення має не сам факт наявності зобов'язань, а їх обсяг. Деталі про структуру та розмір зобов'язань є цінними для зовнішніх користувачів фінансових звітів, таких як постачальники, клієнти, інвестори.

Аналізуючи сучасні наукові праці у сфері бухгалтерського обліку, можна відзначити відсутність уніфікованого розуміння терміну «зобов'язання». Це пов'язано з тим, що дослідники використовують різноманітні категорії та термінологію, включаючи такі поняття як зобов'язання, заборгованість, розрахунки, а також короткострокові та поточні зобов'язання [1;2;3;4]. У зв'язку з цим, пропонується виділити окремі категорії - «зобов'язання», «заборгованість», «розрахунки» та аналізувати їх з юридичної, економічної та бухгалтерської точок зору, як це представлено у таблиці 1.1.

Перш за все, з точки зору юридичної теорії: зобов'язання розглядаються як цивільно-правові відносини, в яких боржник повинен виконати певні дії на користь кредитора або утриматися від них, при цьому кредитор має право вимагати виконання обов'язків боржником; заборгованість представляє собою боргові зобов'язання; розрахунки - це особливий вид цивільних відносин, які

виникають від дій, здійснених платником для внесення платежів на користь іншої сторони [1].

Таблиця 1.1

Трактування зобов'язань з юридичної, економічної та бухгалтерської точок зору

Підхід	Характеристика
Юридичний	Зобов'язання – оформлені договором відносини між різними суб'єктами, згідно з якими одна зі сторін зобов'язана здійснювати певні дії на користь іншої або утримуватися від небажаних для неї дій. Найчастіше зобов'язання поширюються на повернення боргу, виконання робіт і надання послуг, охорону власності, передачу матеріальних цінностей, постачання товарів. Зобов'язання – заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди.
Економічний	Зобов'язання демонструють майбутні потоки коштів, обумовлені кредитами, наданими й отриманими суб'єктами господарювання. Знаменитий бухгалтер Ф. В. Єзерський (1836-1916) наполягав на тому, щоб вся кредиторська заборгованість відображалася по кредиту рахунку “Додатковий капітал”, а дебіторська заборгованість – по дебету цих рахунків, зменшуючи реальну величину власних коштів організації.
Бухгалтерський	Джерелом виникнення зобов'язання є факт господарського життя, інформація про який служить підставою для бухгалтерських записів, що відображають зобов'язання підприємства, що веде облік. У господарському житті склад зобов'язань, відображених у бухгалтерському обліку, залежить від того, які теоретичні погляди покладені в основу бухгалтерських нормативних документів. Вони із усього спектра зобов'язань, у яких підприємство виступає в якості активного й (або) пасивного суб'єкта, пропонують показувати в обліку зобов'язання, які входять до категорії активів і пасивів, тобто за бухгалтерською термінологією становлять дебіторську (актив) і кредиторську (пасив) заборгованість.

**Джерело: систематизовано на основі [5; 6]*

По-друге, з економічної точки зору: зобов'язання організації перед контрагентами слід розглядати як елементи доходу організації, а зобов'язання контрагентів перед організацією - як елементи її витрат; заборгованість означає грошові суми, які мають бути сплачені, але ще не сплачені; розрахунки представляють собою грошові відносини, які виникають між організаціями в контексті товарних та нетоварних операцій [4].

По-третє, з погляду бухгалтерського обліку: зобов'язання - це заборгованість компанії, яка виникла через минулі події та яка, як очікується,

приведе до зменшення майбутніх ресурсів компанії, які містять економічні вигоди; заборгованість - це сума боргів, що належать організації від фізичних або юридичних осіб, виникаючих у процесі господарських відносин; розрахунки за товарними операціями включають безготівкові платежі за товарно-матеріальні цінності, роботи та послуги, здійснені через чеки, акредитиви або інші платіжні документи; а розрахунки за нетоварні операції охоплюють безготівкові платежі, пов'язані з бюджетними та соціальними, державними страховими органами [2;3].

У контексті юридичного визначення, господарське зобов'язання є типом господарських відносин, які регламентуються законодавством. В рамках цих відносин одна сторона має право вимагати від іншої сторони проведення певних господарських операцій, таких як передача майна, виконання робіт, надання послуг, і в свою чергу, друга сторона обов'язково має виконувати ці вимоги і має право на отримання відповідної компенсації, яка може включати грошову оплату чи надання послуг у відповідь [5].

З економічної точки зору, зобов'язання являє собою борг підприємства, що виник як результат попередніх подій. Очікується, що його погашення призведе до зменшення ресурсів підприємства, що мають економічну цінність. З фінансової перспективи, зобов'язання передбачає обмін ресурсами з грошовим еквівалентом. Також важливо, щоб зобов'язання було чітко визначене в часі, з конкретним моментом виникнення та періодом дії, при цьому маючи юридичне обґрунтування [5].

Юридичні та бухгалтерські підходи до зобов'язань не є ідентичними. Важливе значення мають зобов'язання, що випливають із договірних угод. У юридичному розумінні обсяг зобов'язань визначається сумами, зазначеними у договорах, і часто ці суми перевищують ті, що відображені в бухгалтерському обліку. Зобов'язання, обумовлені угодами, відображаються у бухгалтерському обліку тільки з моменту їх реального виконання.

Науковці, такі як Бержанір І.А., Бержанір А.Л., Михайлішин Н.П., Спіцина Н.В., Кравцова С.В., та Орлов І.В., розглядають зобов'язання з різних

аспектів, включаючи їх вплив на ліквідність, кредитоспроможність, стійкість підприємства, а також як джерело фінансування різних видів діяльності підприємства і майбутні потоки грошових коштів.

Представлені визначення показують, що поняття зобов'язань має різні аспекти залежно від контексту: правового, бухгалтерського, економічного. Це вказує на складність і багатогранність цього поняття. Також зробимо аналіз наукового трактування поняття «зобов'язання» - таблиця 1.2.

Таблиця 1.2

Аналіз наукових трактувань поняття «зобов'язань»

№ п/п	Автор	Грошові кошти	Фінанси	Майбутні витрати	Угода
1	Бержанір І.А., Бержанір А.Л.	-	+	+	+
2	Михайлішин Н.П.	-	+	+	+
3	Спіцина Н.В., Кравцова С.В.	+	-	+	+
4	Орлов І.В.	+	+	-	+

**Джерело: складено на основі даних таблиці 1.2.*

На основні, проведеного мною дослідження можу скласти власне визначення «Зобов'язань».

Зобов'язання - це юридично визнані обов'язки або зобов'язання, які підприємство має перед іншими сторонами, і які виникають наслідком угод, операцій або інших подій. Ці зобов'язання можуть передбачати сплату грошових сум, передачу активів, надання послуг або виконання інших юридично обов'язкових дій у майбутньому. Зобов'язання грають важливу роль у фінансовому управлінні підприємства і впливають на його фінансовий стан, ліквідність та здатність здійснювати різні фінансові операції.

Загалом можна відзначити, що поточні зобов'язання виникають в результаті минулих операцій або подій і мають короткий строк погашення. Згідно зі НП(С)БО 11, зобов'язання можна класифікувати на різні види відповідно до їхньої природи та строків погашення:

— довгострокові;

- поточні;
- непередбачені зобов'язання;
- доходи майбутніх періодів [8].

Поточні зобов'язання включають:

- короткострокові кредити банків;
- поточну кредиторську заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, за товари, роботи, послуги, за розрахунками з бюджетом, у тому числі з податку на прибуток, за розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці, за розрахунками з учасниками, за розрахунками із внутрішніх розрахунків;
- короткострокові векселі видані;
- поточні забезпечення;
- інші поточні зобов'язання [8].

Відповідно до НП(С)БО 11 «поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу» [8].

Поточні зобов'язання є звичайним аспектом у діяльності будь-якої компанії, адже вони формують основу відносин між господарюючими суб'єктами. Цей тип зобов'язань грає ключову роль у визначенні ліквідності, платоспроможності та стабільності підприємства. Ефективний облік зобов'язань сприяє зміцненню контрактної та розрахункової дисципліни серед бізнес-суб'єктів, збільшує оборотність оборотних активів, покращує бізнес-активність і, в цілому, підвищує ефективність роботи господарюючого суб'єкта.

Правильне ведення обліку зобов'язань та їх адекватне відображення у фінансових звітах залежать від ефективної класифікації цих зобов'язань та вибору відповідних класифікаційних критеріїв. Зобов'язання можуть бути розділені на чотири основні групи залежно від їхнього статусу в балансі: довгострокові зобов'язання, поточні зобов'язання, резерви на майбутні витрати та платежі, та доходи, які будуть отримані в майбутньому.

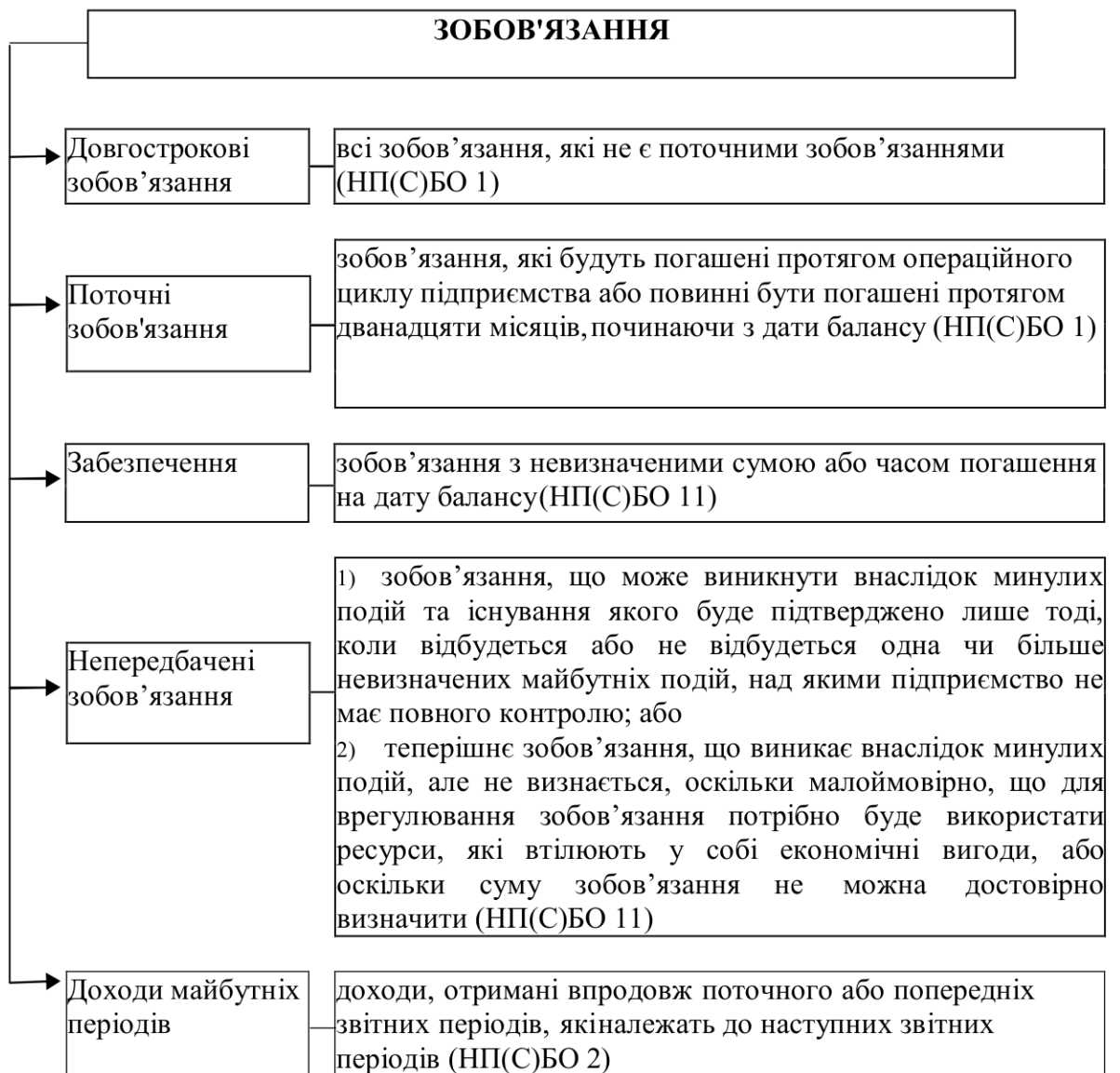

Рис. 1.1. Класифікація зобов'язань відповідно до НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [15, с. 133].

Структура класифікації зобов'язань згідно з НП(С)БО 11 «Зобов'язання»[8] представлена на рис. 1.1. Довгострокові зобов'язання включають такі пункти, як довгострокові банківські кредити, інші довгострокові фінансові зобов'язання, відстрочені податкові зобов'язання та інші довгострокові зобов'язання, які є ключовими джерелами формування капітальних інвестицій. В НП(С)БО 2 «Баланс» довгострокові зобов'язання визначаються досить загально, але на практиці до них зазвичай відносять зобов'язання, термін погашення яких перевищує дванадцять місяців від дати

складання балансу. Поточні зобов'язання охоплюють короткострокові банківські кредити, поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, випущені короткострокові векселі, кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги, поточну заборгованість за розрахунками (з отриманих авансів, з бюджетом, з позабюджетних платежів, зі страхування, з оплати праці, з учасниками, з внутрішніх розрахунків) та інші поточні зобов'язання[15].

Різноманітність розрахункових операцій суб'єкта господарювання зумовлює необхідність їх класифікувати за такими ознаками:

1. Залежно від спрямованості розрахунків:

- внутрішні;
- зовнішні.

2. Залежно від контрагента розрахунків:

- розрахунки з постачальниками і підрядниками;
- розрахунки з покупцями та замовниками;
- розрахунки з різними дебіторами та кредиторами;
- розрахунки з бюджетом та позабюджетними фондами;
- розрахунки за кредитами;
- розрахунки з персоналом (з оплати праці та за іншими операціями);
- розрахунки з підзвітними особами;
- розрахунки з учасниками та засновниками;
- внутрішньогосподарські розрахунки.

3. Залежно від форми проведення розрахунків:

- готівкові;
- безготівкові.

4. Залежно від характеру операцій, за якими проводяться розрахунки:

- розрахунки за товарними операціями;
- розрахунки за нетоварними операціями [3].

Для кращого розуміння структури поточних зобов'язань, важливо вивчити їх класифікацію, яка представлена в таблиці 1.4. Вона включає

розрахунки, пов'язані з поставками товарів. Це включає угоди з постачальниками, підрядниками та покупцями, в тому числі заплановані платежі, які здійснюються через відповідні платіжні документи. На сьогодні ці платежі здійснюються за допомогою платіжних інструкцій, які прийшли на заміну платіжним дорученням.

Що стосується розрахунків за нетоварними операціями, то вони включають в себе взаєморозрахунки з державним бюджетом, позабюджетними фондами, засновниками компаній та підзвітними особами. Раніше ці операції оформлялися через платіжні доручення, а тепер вони здійснюються через платіжні інструкції, особливо в рамках безготівкових розрахунків.

Таблиця 1.3

Класифікація поточних зобов'язань

№	Критерії класифікації	Вид зобов'язання
1	Співвідношення прав і обов'язків суб'єктів	- Односторонні - Взаємні
2	Час виникнення	- Теперішні - Майбутні
3	Спосіб погашення	- Монетарні - Немонетарні
4	Вартість	- Відсоткові - Безвідсоткові
5	Вид діяльності	- Операційні - Фінансові - Ті, що виникли внаслідок іншого виду діяльності
6	Можливість оцінки	- Фактичні - Оціночні
7	Складність погашення	- Прості - Складні

*Джерело:[17]

Міжпідприємницькі та міжорганізаційні взаємовідносини, а також відносини між ними та громадськістю, які формуються під впливом ринкових умов, базуються на грошових розрахунках. Основою цих відносин є використання грошей у їх традиційних ролях як засобів обігу та платежу, де підприємство виступає одночасно в ролі і покупця, і постачальника.

В сучасному економічному середовищі, механізм розрахунків виходить за рамки простої комунікаційної структури чи набору методів та технологій. Ця категорія в економічній науці вимагає глибшого аналізу економічних дій і подій, включаючи процеси на всіх етапах економічного відтворення.

Розрахунки є фінальним етапом обігу вартості, втіленої в готовій продукції підприємства, і закладають основу для початку нового економічного циклу. Отримані в процесі цього обігу фінансові ресурси дозволяють підприємству формувати і використовувати фактори виробництва на новій інформаційній, технічній та технологічній основі, а також своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями перед державою, постачальниками, банками, працівниками та акціонерами.

1.2. Нормативно-правові аспекти обліку зобов'язань

Регулятивна база відіграє ключову роль у діяльності кожного господарського суб'єкта, формуючи юридичні та економічні рамки відносин із урядом, партнерськими компаніями, працівниками, банками та фінансовими інститутами. Особливо актуальним є питання нормативно-правового регулювання в галузі обліку зобов'язань у підприємств.

Зобов'язання в обліку регулюються Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 11 «Зобов'язання» [8].

Крім того, порядок відображення інформації в звітності регулюється НП(С)БО) 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Відповідно до даного стандарту, «зобов'язання - заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди» [7]. Схоже трактування зобов'язань передбачено і в Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (МСБО) 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи» [9]. В обліковій літературі також наводяться різні визначення поняття «зобов'язання» (табл. 1.4)

Трактування поняття «зобов'язання» в нормативно-правових актах та науковій літературі

№ п/п	Джерело	Зміст поняття
1	2	3
1	«НП(С)БО 1» [7] та Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [11]	«Зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди» [11]
2	«Цивільний кодекс України» [14]	«Зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку» [14]
3	«Господарський кодекс України» [13]	«Господарським визнається зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених кодексом, в силу якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо) або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (управлена сторона, у тому числі кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку» [13]
4	МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи» [9]	«Зобов'язання – це теперішня заборгованість підприємства, яка виникає внаслідок минулих подій і погашення якої, за очікуванням, спричинить вибуття з підприємства ресурсів, котрі втілюють у собі економічні вигоди» [9]
5	Бержанір І.А., Бержанір А.Л. [2]	«Зобов'язання виникають через наявні (завдяки минулим операціям або подіям) борги підприємства чи щодо передачі певних активів або надання послуг іншому підприємству в майбутньому» [2, с. 242]. «Як об'єкт обліку зобов'язання – один з основних чинників, що впливає на ліквідність, кредитоспроможність і стійкість підприємства» [2, с. 243]
6	Михайлішин Н.П. [15]	Зобов'язання – джерело формування фінансових ресурсів для фінансування операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства [15]

Продовження табл. 1.4

1	2	3
7	Спіцина Н.В., Кравцова С.В. [16]	«З економічного погляду зобов'язання відображають майбутні потоки грошових коштів, зумовлені кредитами, наданими (дебіторська заборгованість) й отриманими (кредиторська заборгованість) підприємством. Економічна трактування не бере до уваги зобов'язання за договорами, не розпочатим виконанням» [16, с. 230]
8	Орлов І.В. [12]	«Зобов'язання відображають задокументовані відносини між різними суб'єктами і засвідчують заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди» [12, с. 192]

На основі аналізу трактувань поняття «зобов'язань» у нормативно-правових актах та науковій літературі можна зробити такі висновки:

Визначення зобов'язань у бухгалтерському обліку: Джерела, такі як "НП(С)БО 1", Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", та МСБО 37, однозначно визначають зобов'язання як заборгованість підприємства, яка виникає з минулих подій і чие погашення в майбутньому зменшує ресурси підприємства, що містять економічні вигоди. Це підкреслює фокус на фінансових наслідках зобов'язань для підприємства.

Юридичне визначення зобов'язань: Згідно з "Цивільним кодексом України" та "Господарським кодексом України", зобов'язання розглядаються як правовідносини, в яких боржник має вчинити певні дії на користь кредитора або утриматися від них. Це вказує на правовий аспект зобов'язань, акцентуючи на відносинах між сторонами.

Оцінка поточних зобов'язань відіграє ключову роль у бухгалтерському обліку. Цей процес є критичним для управління активами та пасивами підприємства, а також для визначення їх прав і обов'язків. Згідно з аналізом наукових джерел, оцінка вважається важливою частиною методології бухгалтерського обліку. Зокрема, вона включає оцінку активів у грошовому виразі для забезпечення точності бухгалтерських записів та фінансової звітності, як це відображено у таблиці 1.5.

Визначення поняття «оцінка» різними вченими

№ з/п	Автор	Визначення поняття
1	Кужельний М. В.	Оцінка – це не тільки складова бухгалтерського обліку, але й діюча контролююча функція фінансового стану [18]
2	Ловінська Л. Г.	Оцінка – це складова методу бухгалтерського обліку, за допомогою якої здійснюється вимірювання вартості об'єктів бухгалтерського обліку, створення якісних характеристик обліково-економічної інформації та інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства й ефективності його менеджменту [19]
3	Малюга Н. М.	Оцінка – це процес усвідомлення позитивної чи негативної значимості будь-яких господарських явищ, результатів праці, форм виробничо-трудової діяльності, матеріальних вчинків, здобутків господарювання для задоволення людських потреб, інтересів, цілей суб'єкта [20]
4	Пушкар М. С.	Оцінка в обліку необхідна для трансформації фактів, виражених в натуральних показниках, в єдиний грошовий вимірник, що забезпечує приведення інформації про різноманітні об'єкти у зіставну форму та зміст [21]
5	Ткаченко Н.М.	Оцінка одного й того ж об'єкта може бути здійснена на основі використання різних методів залежно від запитів користувачів. Визначальними при формуванні запитів є цілі, які переслідує користувач, що використовує облікову інформацію [22]

**Джерело: сформовано на основі джерел [18-22]*

Огляд літератури з теорії бухгалтерського обліку підтверджує, що українські вчені продовжують тлумачити оцінку як складову методу бухгалтерського обліку. При цьому основний наголос робиться на тому, що оцінка – це вираз у грошовій формі майна підприємства з метою узагальнення даних у бухгалтерському обліку та звітності. М.В. Кужельний називає оцінку не тільки складовою бухгалтерського обліку, а й його діючою контролюючою функцією фінансового стану. За висловом Я.В. Соколова, оцінка є серцем методології бухгалтерського обліку. В економічній енциклопедії дається таке визначення оцінки: «це процес вираження інформації, яку включають у фінансову звітність у грошовому (вартісному) вимірі» [23].

Розглядаючи оцінку з позиції бухгалтерського обліку як спосіб визначення вартості господарських засобів за допомогою узагальнюючого

грошового вимірника, Уайльд Джон стверджує, що переважно вона ґрунтується на затратному методі [24].

Н.М. Ткаченко так визначає оцінку: «це складова методу бухгалтерського обліку, за допомогою якої здійснюється вимірювання вартості об'єктів бухгалтерського обліку, створення якісних характеристик обліково-економічної інформації та інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства й ефективності його менеджменту» [22].

Отже, оцінка як складова методу бухгалтерського обліку має такі функції:

- вимірювання вартості об'єктів бухгалтерського обліку;
- визначення критеріїв визнання активів, капіталу, зобов'язань, доходів і витрат;
- створення якісних характеристик облікової інформації;
- інформаційне забезпечення оцінки менеджменту, фінансового стану та фінансового результату діяльності суб'єктів господарювання [17].

Термін "оцінка" у Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність" та національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку використовується для опису основ бухгалтерського обліку, характеристик активів, зобов'язань, доходів і витрат. Формування оцінки поточних зобов'язань здійснюється на основі трьох принципів бухгалтерського обліку: неперервності діяльності, обережності та історичної (фактичної) вартості.

У стандарті НП(С)БО 11 "Зобов'язання" існує розділ "Визнання та оцінка зобов'язань", однак деталізація видів оцінки зобов'язань, умов їх застосування і критеріїв визнання зобов'язань відсутня. Там лише зазначено, що поточні зобов'язання відображаються у фінансовому балансі підприємства за сумою, яку необхідно сплатити для їх погашення в рамках звичайної діяльності, без урахування дисконтування, хоча це правило не застосовне до всіх поточних зобов'язань [8].

При аналізі визнання зобов'язань слід зазначити, що національні стандарти фокусуються на зобов'язаннях, тоді як міжнародні стандарти

зосереджені на забезпеченнях. Відповідно до НП(С)БО 11 [8], зобов'язання вважається визнаним, коли можна достовірно оцінити його вартість і коли існує висока ймовірність зменшення майбутніх економічних вигод через його погашення. У випадку, коли на момент складання балансу раніше визнане зобов'язання не потребує погашення, його вартість враховується у доходах звітного періоду.

Згідно з МСБО 37 забезпечення варто визнавати, якщо:

- 1) суб'єкт господарювання має теперішню заборгованість (юридичну чи конструктивну) внаслідок минулої події;
- 2) ймовірно, що вибуття ресурсів, які втілюють у собі економічні вигоди, буде необхідним для погашення заборгованості;
- 3) можна достовірно оцінити суму заборгованості [9].

За вимогами МСФЗ первісне визнання фінансових інструментів повинно оцінюватись за справедливою вартістю плюс (у випадку фінансового активу, що не оцінюється за справедливою вартістю через прибуток або збиток) або мінус (у випадку фінансового зобов'язання, що не оцінюється за справедливою вартістю через прибуток або збиток) витрати на операцію, що можуть бути безпосередньо віднесені на придбання або випуск фінансового активу або фінансового зобов'язання [25].

Справедлива вартість зазвичай буде дорівнювати ціні операції, тобто справедливій вартості наданої або одержаної компенсації. Наприклад, справедлива вартість безвідсоткових фінансових інструментів може оцінюватися за теперішньою вартістю майбутніх грошових потоків за конкретним фінансовим інструментом, дисконтована за переважною ринковою ставкою (подібною з точки зору валюти, строку, типу ставки відсотка й інших чинників) із аналогічним кредитним рейтингом [25].

Поточна дебіторська заборгованість при первісному визнанні оцінюється за ціною операції, окрім випадків, коли до ціни операції включений значний компонент фінансування (суттєве відтермінування оплати або отримання авансу) – в такому випадку необхідно розраховувати теперішню вартість. При

цьому, МСФЗ дозволяє не виділяти значний компонент фінансування, якщо підприємство очікує, що період між часом, коли підприємство передає обіцяну продукцію або послугу клієнтові, та часом, коли клієнт платить за таку продукцію або послугу, становитиме не більше 1 року [25].

Згідно з Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, потреба в дисконтуванні зобов'язань при їх первинному визначенні опосередковано визначена в НП(С)БО 11. Інтерпретуючи попередню редакцію НП(С)БО, можна було припустити, що дисконтування застосовувалось тільки до заборгованості з нарахуванням відсотків. Окрім того, вимоги до дисконтування були ясно встановлені лише для довгострокових фінансових зобов'язань. Проте залишалось неясним, як обліковувати різницю між первісною вартістю та сучасною вартістю на момент складання балансу.

Важливо також зазначити, що в оновленні НП(С)БО було внесено уточнення щодо застосування дисконтування до будь-яких довгострокових кредиторської та дебіторської заборгованостей.

При цьому, дискусійним питанням став період, з якого мають застосовуватись оновлені стандарти, тобто чи вважати так зміни зміною облікової політики, що передбачає ретроспективний перерахунок, чи зміною облікових оцінок, що застосовується перспективно. Згідно з позицією Мінфіну, яку, вважаємо, варто було б визначити у перехідних положеннях, зміни до НП(С)БО все ж слід вважати зміною облікових оцінок, хоч хоча питання щодо існуючих на дату змін зобов'язань ще залишились відкритими [26].

Також проаналізувавши наукову літературу можна висвітлити кілька важливих аспектів оцінки зобов'язань у бухгалтерському обліку:

— Інформація про визнання та оцінку довгострокових зобов'язань - ця інформація відсутня у міжнародних стандартах бухгалтерського обліку, але визначена у Концептуальній основі фінансової звітності. Нормативний зміст українського НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" схожий на Концептуальну основу. Головна відмінність між вітчизняними та

міжнародними стандартами полягає лише в оцінці довгострокових зобов'язань, але загалом процес гармонізації можна вважати успішним.

— Відмінності у визначенні довгострокових виплат. В НП(С)БО 26 "Виплати працівникам" під довгостроковими виплатами розуміються такі ж самі поточні виплати, але з терміном понад дванадцять місяців. МСБО 19 "Виплати працівникам" надає детальніший перелік довгострокових виплат, що охоплює не тільки відпустки за вислугу років, академічні відпустки, ювілейні виплати, але й виплати, пов'язані з тимчасовою непрацездатністю, часткою прибутку, преміями та відстроченими компенсаціями.

— Проблеми з оцінкою довгострокових зобов'язань за теперішньою вартістю - оцінка довгострокових зобов'язань за їх теперішньою вартістю породжує ряд проблематичних питань, особливо в умовах економічної нестабільності. Ці проблеми пов'язані з інфляційними чи дефляційними процесами, комерційною ненадійністю бізнес-партнерів, а також з уподобаннями підприємців до наявних грошей у порівнянні з майбутніми грошовими потоками.

Проаналізувавши визнання й оцінку зобов'язань, згідно наукової літератури та законодавства, далі розглянемо детальніше нормативно-правове регулювання обліку зобов'язань.

Зобов'язання виступають як в обліковому, так і в юридичному аспектах, через що вони регулюються значною кількістю нормативних актів. Українське регулювання обліку та аудиту зобов'язань можна поділити на п'ять рівнів (див. рис.1.2).

Основний документ, що встановлює правила для обліку зобов'язань, їх оцінки, визнання та відображення у звітності, це НП(С)БО 11 «Зобов'язання». Цей стандарт включає такі розділи: загальні принципи, визнання та оцінка зобов'язань, відображення інформації в примітках до звіту. Також в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [8] міститься інформація про порядок розкриття інформації про зобов'язання компанії у фінансових звітах.

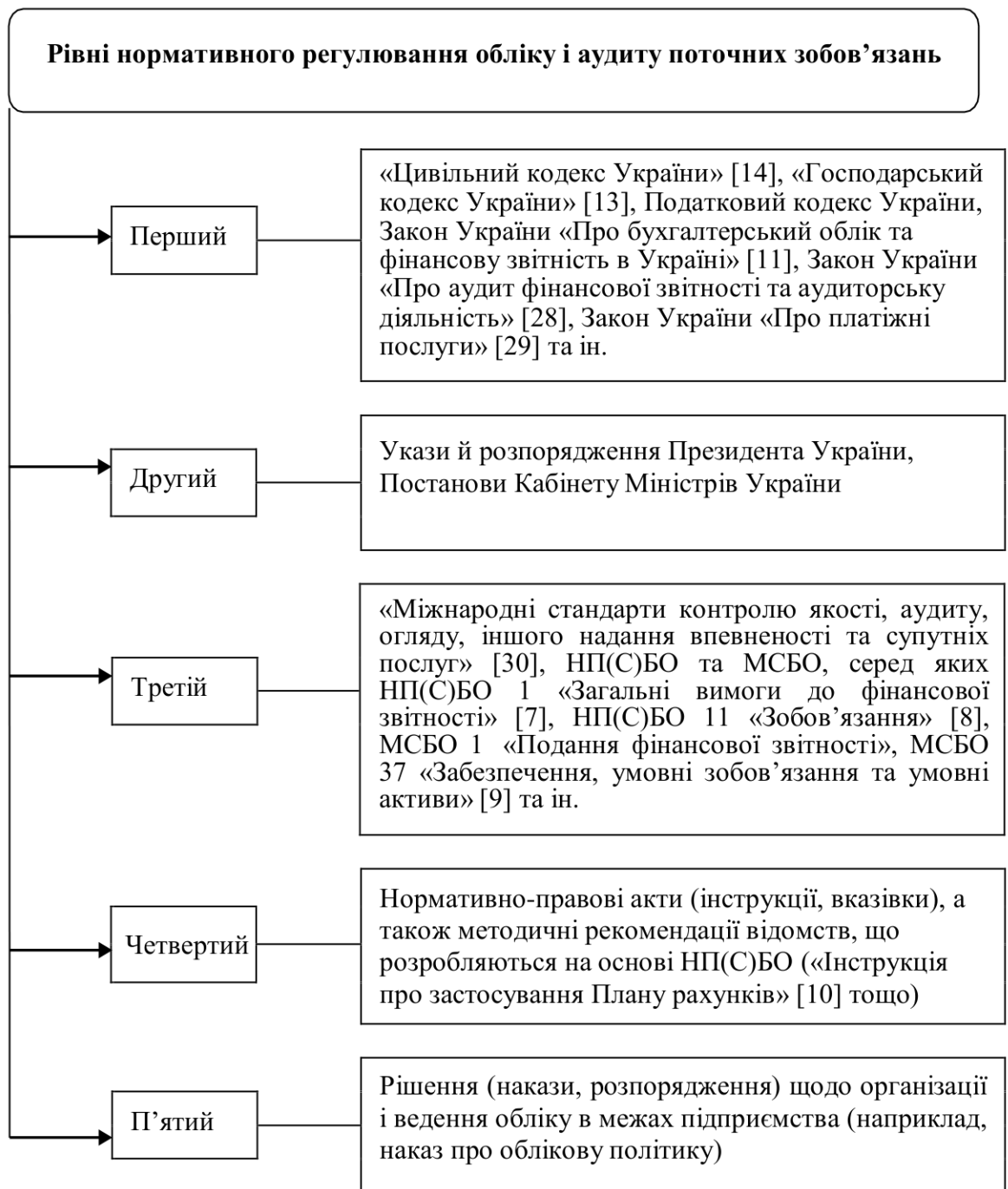

Рис.1.2. Нормативне регулювання обліку поточних зобов'язань в Україні

В міжнародній практиці методологія встановлення та показу зобов'язань, зокрема поточних, керується відповідно Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку 1 "Представлення фінансових звітів" [27] та МСБО 37 "Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи" [9].

Щодо аудиту поточних зобов'язань, то його регулюють «Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та

супутніх послуг» [30]. Загалом відповідно до Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [28] «аудит фінансової звітності - аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам» [28].

Велика кількість нормативних актів, які встановлюють правила для поточних зобов'язань, виникає через те, що ці зобов'язання формуються внаслідок розрахункових відносин з різними учасниками: державою, працівниками, постачальниками, підрядниками та іншими. Кожен вид таких операцій базується на власній правовій основі. Також важливо звертати увагу на застосування у законодавстві терміна «кредиторська заборгованість».

Таблиця 1.6

Нормативне регулювання обліку зобов'язань

Вид зобов'язання	НП(С)БО	МСБО
1	2	3
Забезпечення	НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [8]	МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [9]
Зобов'язання, вартість яких виражена в іноземній валюті	НПСБО 21 «Вплив змін валютних курсів»	МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» [31]
Зобов'язання, обумовлені кредитами і позиками	НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [8]	МСБО 23 «Витрати на позики» [31]
Зобов'язання щодо винагород працівникам	НП(С)БО 26 «Виплати працівникам» [32]	МСБО 19 «Виплати працівникам» [31]
Зобов'язання за пенсійними програмами	НП(С)БО 26 «Виплати працівникам» [32]	МСБО 26 «Облік та звітність щодо програм пенсійного забезпечення» [36]

Продовження табл. 1.6

Вид зобов'язання	НП(С)БО	МСБО
1	2	3
Зобов'язання, що передбачають погашення на основі акцій	НП(С)БО 34 «Платіжна основі акцій»	МСФЗ 2 «Платіж на основі акцій» [36]
Зобов'язання за договорами оренди	НП(С)БО 14 «Оренда»	МСБО 17 «Оренда» [31]
Зобов'язання за договорами страхування	Відсутній»	МСФЗ 4 «Страхові контракти»[31]
Фінансові зобов'язання	НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»	МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [31], МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» [31], МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» [31]

Важливим аспектом є класифікація, оцінювання та ведення обліку поточних зобов'язань згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Обов'язки підприємств перед іншими учасниками регулюються великою кількістю міжнародних стандартів, які включають у себе складну термінологію. Ця термінологія часто буває складною для розуміння для українських бізнес-суб'єктів.

У таблиці 1.6. наведено регламентацію ведення обліку поточних зобов'язань розділених за категоріями. Також буде важливо згадати дослідження Фрайман А.В., Селіванова Н.М., щодо особливостей обліку довгострокових зобов'язань за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку [33]. Автори виявили головні відмінності у структурі національних та міжнародних стандартів. Вони також розглянули інформацію про довгострокові зобов'язання, яка зазначена в міжнародних стандартах, та висвітлили важливі нормативні зміни щодо обліку цих зобов'язань. Зокрема, було визначено способи відображення цих змін в обліковій політиці підприємств. Стаття звертає увагу на важливість національних положень

(стандартів) бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів у контексті оцінки зобов'язань та облікової політики.

Аналіз статті Фрайман А.В. та Селіванової Н.М. виявляє кілька ключових відмінностей у структурі національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку:

— Класифікація зобов'язань: В міжнародній практиці (за МСБО) існують поточні та непоточні зобов'язання, тоді як в українському бухгалтерському обліку розрізняють поточні та довгострокові зобов'язання. Сутність обох підходів однакова: довгострокові (або непоточні) зобов'язання підлягають погашенню протягом строку, що перевищує тривалість операційного циклу підприємства, який становить дванадцять місяців у обох системах.

— Структура стандартів: Істотна відмінність полягає в структурі НП(С)БО 11 (національний стандарт) та МСБО 37 (міжнародний стандарт). МСБО 37 регламентує визнання, оцінку та розкриття забезпечень, а також умовні зобов'язання та умовні активи. Зміст НП(С)БО 11, в свою чергу, є більш стислим і меншим за обсягом.

— Визначення довгострокових виплат: У НП(С)БО 26 "Виплати працівникам", довгострокові виплати трактуються як поточні виплати, але з терміном понад дванадцять місяців. МСБО 19 "Виплати працівникам" надає докладний перелік довгострокових виплат, що включає не лише відпустки за вислугу років та академічні відпустки, але й виплати пов'язані з тимчасовою непрацездатністю, частки прибутку, премії та відстрочені компенсації.

Ці відмінності демонструють різні підходи до класифікації та обліку довгострокових зобов'язань у національній та міжнародній бухгалтерській практиці, вказуючи на потребу гармонізації українських стандартів із міжнародними нормами.

Підсумовуючи, можна зрозуміти, що нормативна основа України у сфері бухгалтерського обліку стосовно поточних зобов'язань в основному відповідає вимогам МСФЗ та МСБО. Втім, в міжнародних стандартах обліку недостатньо

чітко визначені критерії для оцінки поточних зобов'язань за їх видами для цілей відображення в звіті про фінансовий стан.

Так як МСФЗ представляють собою узагальнення світових практик і в основному несуть рекомендаційний характер, зосереджуючись на концептуальних основах обліку, ця невизначеність не вважається значним недоліком. Водночас, в Національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку детально мають бути описані усі аспекти обліку поточних зобов'язань, їх визнання, оцінка та представлення у фінансовій звітності.

1.3. Міжнародна практика обліку зобов'язань

Спочатку для розуміння розглянемо аспекти обліку короткострокових та довгострокових зобов'язань в фаховій літературі, щодо зарубіжних країн. Зобов'язки компанії перед іншими фірмами, організаціями та особами, що виникають внаслідок різних угод, називаються зобов'язаннями. Ці зобов'язання передбачають майбутню сплату грошима, товарами чи послугами. Іноді вони відомі як пасиви компанії. Кредиторська заборгованість є частиною активів, що представляє залучені кошти. Ці зобов'язання поділяються на короткострокові (або поточні пасиви) та довгострокові. Короткострокові зобов'язання, такі як кредиторська заборгованість, включають борги, які потрібно погасити протягом року або одного господарського циклу. Менеджери, інвестори та кредитори звертають увагу на фінансові показники, пов'язані з поточними пасивами, особливо на показник поточної платоспроможності та чистий капітал.

Зобов'язання реєструються в обліку, коли виникає заборгованість, але ті, що передбачають майбутнє виконання і ще не є реальною заборгованістю, не відображаються в обліку. Оцінка зобов'язань визначається сумою грошей, необхідних для погашення боргу або вартістю товарів і послуг для його погашення. Більшість зобов'язань мають відому суму боргу, окрім випадків, коли вона повинна бути розрахована.

Зобов'язання поділяються на фактичні та оцінювані або умовні. Фактичні зобов'язання включають заборгованість по рахунках постачальників, вексям, дивідендам, податках, акцизах, зарплаті та авансах. Вони виникають на основі договору, контракту або законодавства. Оцінювані зобов'язання - це ті, чия точна сума невідома до певної дати, як наприклад, заборгованість за податками та гарантіями. Умовні зобов'язання, якщо вони обґрунтовані та їх сума оцінена, відображаються в обліку. Якщо лише можливість цих зобов'язань обґрунтована, але сума невідома, вони зазначаються в пояснювальній записці до фінансового звіту.

Види короткострокових (поточних) зобов'язань:

- заборгованість за придбані, але не сплачені товарно-матеріальні цінності і послуги;
- короткострокові позики банку і поточна частина довгострокових позик;
- нараховані зобов'язання по заробітній платі, податках, відсотках тощо;
- дивіденди до сплати;
- одержані аванси[36].

Для обліку заборгованості перед постачальниками за придбані, але не сплачені товарно-матеріальні цінності та послуги серед значної кількості розрахункових рахунків використовується реальний, балансовий, пасивний рахунок «Рахунки, до сплати». При виникненні заборгованості перед постачальниками рахунок кореспондує, як правило, з матеріальними рахунками, а при погашенні — з рахунком «Грошові кошти». Так, придбання товарів у кредит відображається:

1) за системою постійного обліку запасів:

Дебет рахунка «Запаси» 1200

Кредит рахунка «Рахунки до сплати» 1200

2) за системою періодичного обліку запасів:

Дебет рахунка «Витрати на придбання запасів» 1200

Кредит рахунка «Рахунки до сплати» 1200

При погашенні заборгованості перед постачальниками складається бухгалтерський запис:

Дебет рахунка «Рахунки до сплати» 1200

Кредит рахунка «Грошові кошти» 1200 [36].

Якщо у процесі придбання товарно-матеріальних цінностей мають місце випадки їх повернення постачальнику, або надання постачальниками комерційних знижок, то в обліку використовується рахунок «Повернення запасів і знижки». Він є регулюючим, контрактивним до рахунків «Запаси» (при постійній системі обліку запасів) або «Витрати на придбання запасів» (при періодичній системі обліку запасів) рахунком. На суму повернених постачальникам товарно-матеріальних цінностей або отриманих від них комерційних знижок в обліку складається бухгалтерське проведення:

Дебет рахунка «Рахунки до сплати»

Кредит рахунка «Повернення запасів та знижки» [36].

Компанії можуть проводити розрахунки зі своїми постачальниками та банками за допомогою використання векселів. Вексель служить як засобом платежу, так і засобом кредитування. Для ведення обліку платежів кредиторам на основі векселів застосовується пасивний розрахунковий рахунок, відомий як «Векселі видані».

Зазвичай компанії, які є боржниками, крім номінальної суми векселя, сплачують також проценти за пролонгацію платежів. Для боржника ці проценти по векселях є фінансовими витратами.

Погашення заборгованості постачальникам за допомогою векселя відображається записом:

Дебет рахунка «Рахунки до сплати»

Кредит рахунка «Векселі до сплати» [36].

Після оплати векселя складаються бухгалтерські записи:

1) на основну вартість векселя

Дебет рахунка «Векселі до сплати»

Кредит рахунка «Грошові кошти»;

2) на суму відсотків по векселю

Дебет рахунка «Витрати на сплату відсотків»

Кредит рахунка «Грошові кошти» [36].

Значна частина короткострокових зобов'язань компанії пов'язана з боргами за заробітну плату та супутніми працівникам пільгами. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 (МСБО 19), що регулює "Виплати працівникам", встановлює правила визнання та відображення інформації про виплати працівникам. Згідно з цим стандартом, компанії потрібно визнати:

- Зобов'язання, коли працівник надає послуги в обмін на майбутні виплати;
- Витрати, коли компанія отримує економічну вигоду від послуг працівника.

У бухгалтерському обліку виділяють чотири типи зобов'язань, пов'язаних із заробітною платою:

- Борги з оплати праці;
- Борги за податками, що утримуються з заробітної плати;
- Борги за іншими утриманнями з заробітної плати;
- Борги за відрахуваннями, пов'язаними з заробітною платою, які сплачує роботодавець.

В інших країнах практикують годинну та відрядну оплату праці.

Для обліку витрат з оплати праці і зобов'язань, які має фірма до моменту її виплати, використовуються рахунки «Витрати на оплату праці» та «Заробітна плата до сплати». Але на відміну від вітчизняної облікової практики, бухгалтерські записи з нарахування заробітної плати ніколи не обмежуються цими двома рахунками, тому що на рахунку «Витрати на оплату праці» відображається повна сума витрат, пов'язаних з використанням найманої сили. Це заборгованість безпосередньо персоналу з оплати праці, а також заборгованість по податках, утриманих із заробітної плати та по інших утриманнях. Отже, бухгалтери зарубіжних фірм на рахунку «Заробітна плата до

сплати» відображають суму, яка залишилася після всіх відрахувань і підлягає сплаті працівникам [36].

Таблиця 1.7

Утримання із заробітної плати працівників (США)

Утримання із заробітної плати працівників	Види утримань
Обов'язкові (згідно з федеральними законами чи законами штату)	<i>податок на особистий прибуток громадян, утримання на обов'язкове соціальне страхування, профспілкові внески.</i>
Добровільні — для особливих цілей (за дорученнями працівників)	<i>страхування життя, медичне страхування, внески до ощадних фондів, погашення позик та ін.</i>

*Джерело:[36]

Окрім обов'язків, пов'язаних зі своїми працівниками, роботодавець також має додаткові вимоги, які прямо відносяться до оплати їх праці. Такі вимоги встановлені федеральними законами (наприклад, законами про обов'язкове соціальне страхування) та договірними зобов'язаннями (як-от внески до профспілок та пенсійні внески). Частина цих зобов'язань вираховується з зарплат працівників і направляється відповідним установам, в той час як інша частина повинна бути покрита самим роботодавцем, що призводить до додаткових витрат для компанії. Законодавство, що регулює утримання з заробітної плати, варіюється в залежності від країни.

Утримання із заробітної плати регулюються законодавством кожної країни. Так, наприклад, у США із заробітної плати працівників здійснюються обов'язкові і добровільні утримання (табл. 1.7.) [36].

Водночас, роботодавець зобов'язаний покривати додаткові витрати та виконувати обов'язки, що впливають з оплати праці, встановлені Федеральним законом про соціальне забезпечення та іншими нормативними актами. Ці обов'язки включають обов'язкові платежі з фонду оплати праці, які роботодавець мусить сплачувати. Серед цих зобов'язань варто виділити обов'язкові платежі на соціальне страхування (частка, що лягає на

роботодавця), а також внески до федерального фонду зайнятості та штатного фонду зайнятості.

Довгострокові зобов'язання визначаються як зобов'язання, що мають термін погашення понад один операційний цикл компанії або понад один рік після дати формування балансу. Особливістю довгострокових зобов'язань є обов'язок підприємства не лише повернути боргову суму кредитору, але й регулярно сплачувати проценти за користування коштами протягом усього періоду зобов'язання (табл. 1.8).

Таблиця 1.8.

Основні види довгострокових зобов'язань

Тип зобов'язання	Особливості
Облігації до виплати	Випускаються для фінансування проектів, мають фіксовану відсоткову ставку, термін погашення від 10 до 40 років.
Векселі до сплати	Використовуються для залучення фінансування, можуть бути забезпечені активами, погашаються періодично.
Лізингові зобов'язання	Контрактна угода на користування майном, може передбачати право викупу, обліковується як актив і зобов'язання.
Інші довгострокові зобов'язання	Включають деривативи, відстрочені податкові зобов'язання, пенсійні зобов'язання; специфіка обліку залежить від виду.

**Джерело:[36]*

У вітчизняній та закордонній обліковій практиці загальноприйнятим є відображення в балансі довгострокових зобов'язань, на які нараховуються відсотки, за їх теперішньою вартістю. Теперішня вартість – дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання у процесі звичайної діяльності підприємства [36].

Компанії вдаються до випуску акцій або довгострокових облігацій для залучення коштів на реалізацію довгострокових проектів або для розширення своєї виробничої діяльності, при цьому віддаючи перевагу облігаціям. Акціонери мають право власності на компанію, у той час як власники облігацій виступають її кредиторами. Випуск облігацій сприяє зростанню прибутку для акціонерів та підвищенню доходності акції. Облігації представляють собою цінні папери, що засвідчують внесок грошових коштів власником та

зобов'язання емітента повернути номінальну вартість цінних паперів у встановлений термін з виплатою фіксованих процентів. В США терміни погашення облігацій зазвичай становлять від 10 до 40 років, з процентними виплатами двічі на рік.

Облік довгострокових зобов'язань, пов'язаних з випуском облігацій, залежить від моменту продажу облігацій порівняно з датою їх випуску та від ціни продажу порівняно з номінальною вартістю. Компанія може продавати облігації в день випуску або пізніше, за номіналом, із знижкою або з премією.

Якщо облігації продаються в день їх випуску за номінальною вартістю, то в обліку корпорації-емітента буде зроблено такі бухгалтерські проведення:

Дебет рахунка «Грошові кошти»

Дебет рахунка «Витрати на випуск облігацій»

Кредит рахунка «Облігації до сплати».

Сплата відсотків за облігаціями супроводжується такими бухгалтерськими записами:

Дебет рахунка «Процентні виплати»

Дебет рахунка «Проценти до сплати»

Кредит рахунка «Грошові кошти» [36].

Ведення обліку довгострокових векселів, що були видані, здійснюється з метою забезпечення фінансування проектів компанії та приваблення інвестицій. Ці векселі, які слугують фінансовим інструментом на тривалий період (понад рік), мають подібні характеристики до короткострокових векселів. Вони можуть бути забезпечені активами компанії, виступаючи у якості застави, що є поширеною практикою як для придбання житла приватними особами, так і для придбання основних фондів компаніями різного масштабу.

Обслуговування довгострокової заборгованості за векселями передбачає періодичні платежі, що включають відсотки за користування непогашеною сумою та часткове погашення основної суми боргу, зі зменшенням суми нарахованих відсотків у кожному подальшому платіжному періоді.

У бухгалтерському обліку довгострокові заставні векселі фіксуються за їх номінальною вартістю. У фінансовому звіті підприємства, частина заборгованості за векселем, що має бути погашена протягом наступного року, класифікується як короткострокова заборгованість, тоді як решта суми, що залишається після цього, відображається як довгострокова заборгованість.

Облік довгострокових орендних зобов'язань (зобов'язань по лізингу) Лізинг - це контрактна угода між орендодавцем (власником майна) і орендарем, яка надає право користування майном на протязі встановленого періоду за плату. Лізинг - це вид бізнесу [36].

Є два види лізингу:

- 1) оперативний лізинг;
- 2) довгостроковий або фінансовий лізинг.

При оперативному лізингу те чи інше майно береться в оренду (в користування) на короткий термін. Право власності при цьому залишається за орендодавцем. Орендар відображає в обліку орендну плату (звичайно і операційні витрати, пов'язані з використанням об'єкта, наприклад, паливо для автомобіля) [36].

Орендна плата відображається у орендаря бухгалтерською проводкою:

Дебет рахунка «Витрати на оренду» 275

Кредит рахунка «Грошові кошти» 275

В зарубіжних країнах широке застосування знайшов довгостроковий лізинг (фінансовий лізинг), як засіб формування довгострокових активів. В якійсь мірі він схожий на покупку основних засобів в розстрочку. При фінансовому лізингу орендна плата повністю звільняється від оподаткування. Довгостроковий лізинг обходиться дешевше, ніж короткостроковий [36].

Також потрібно згадати про забезпечення, вони відносяться до зобов'язань, для яких не встановлено конкретного терміну виконання або точної суми. Воно представляє собою існуючу на даний момент заборгованість компанії, що з'явилася через попередні події і, як передбачається, її погашення спричинить відтік ресурсів з компанії, несучих в собі економічні переваги. Таке

забезпечення утворюється тільки у випадку наявності актуальної заборгованості, спричиненої минулими подіями.

Критерії визначення забезпечень:

- підприємство має теперішнє зобов'язання, до якого спричинила минула подія;
- існує ймовірність вибуття ресурсів, котрі втілюють в собі економічні вигоди, для погашення заборгованості;
- можлива достовірна оцінка суми зобов'язань [36].

Іноді компанії стикаються з проблемами у визначенні наявності поточної заборгованості. Згідно з Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 37 "Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи", якщо існує висока ймовірність наявності поточної заборгованості на дату балансу, компанія повинна створити забезпечення. Втім, якщо існує висока ймовірність наявності поточної заборгованості на дату балансу, але забезпечення не створюється, компанія має оприлюднити інформацію про це умовне зобов'язання. Стандарт вказує на те, що розмір забезпечення, яке визнається, має базуватися на найточнішій оцінці витрат, необхідних для ліквідації поточної заборгованості на момент складання балансу.

Забезпечення, яке охоплює значну кількість зобов'язань, оцінюється з використанням очікуваної вартості. Очікувана вартість – це сума можливих значень змінної величини, зважених за допомогою ймовірності їх. Поряд із загальними правилами визнання та оцінки МСБО 37 містить окремі положення щодо забезпечень обтяжливих контактів і реструктуризації [36].

Обтяжливий контракт – це контракт, за яким неминучі витрати на погашення зобов'язання перевищуватимуть очікувані економічні вигоди від контракту [36].

Далі розглянемо основну проблематику досліджень зарубіжних науковців щодо обліку зобов'язань. Аналіз представлених досліджень в табл. 1.9 вказує на різноманітність підходів та аспекти, що вивчаються в цій сфері. Наукові роботи

охоплюють широкий спектр тем, від специфіки обліку екологічних зобов'язань до впливу кредитного ризику на фінансові показники компаній.

Таблиця 1.9

Аналіз проблематики зарубіжних досліджень щодо обліку зобов'язань

Автори	Назва Роботи	Проблематика дослідження	Результати дослідження
М. Негаш, Тесфає Т. Лемма	Облік екологічних Зобов'язань	Звітність екологічних зобов'язань у південноафриканських компаніях	Відсутність повного обліку через слабе виконання законів та відсутність культурної/інституційної підтримки
Парване Калегі Касбі, М. Агаєі	Кредитний ризик та Прибутковість Акцій	Відносини між змінами кредитного ризику та прибутковістю акцій	Негативні відносини, особливо при вищому важелі
С. Огілві, Р. Буррітт та ін.	Зобов'язання щодо деградації Екосистем	Зобов'язання, пов'язані з деградацією екосистем	Зменшення загальної чистої вартості, перерозподіл від відповідальної сторони
М. А. Бакар	Облік Закату, Вакфу та Бейтулмалу	Концепції обліку в ісламських фінансах	Відмінності між поточними практиками та ісламськими принципами
С. Чунг, Чеол Лі та ін.	Вигоди та Збитки від Зобов'язань за Справедливою Вартістю	Економічні наслідки вигод та збитків від зобов'язань за справедливою вартістю	Позитивний зв'язок з поточними доходами, негативний з майбутніми доходами
М. Лахманн, У. Стефані, Арнт Вьорманн	Кредитний ризик у бухгалтерському обліку за справедливою вартістю	Формат подання змін кредитного ризику в обліку за справедливою вартістю	Впливає на здобуття інформації, але не на сприйняття важливості чи ризику неправильного тлумачення
Р. Баркер, Енн Макгічін	Зобов'язання в міжнародних стандартах фінансової звітності	Невідповідності у визнанні та вимірюванні зобов'язань у МСФЗ	Нездатність відрізнити між спостережуваними вимірами та суб'єктивними оцінками
М. Хуіан	МСФЗ 9 для Фінансових Активів та Зобов'язань	Нові правила та принципи в МСФЗ 9	Введення нових правил для обліку фінансових активів та зобов'язань
Ліза Мілічі Гейнор, Лінда Макденіел, Т. Йон	Зміни Кредитного Ризику та Вплив на Звіт про Прибутки та Збитки	Вплив змін кредитного ризику на звіти про прибутки та збитки	Розкриття інформації може зменшити неправильне тлумачення в обліку за справедливою вартістю
Лі Моерман, Сандра ван дер Лаан	Корпоративні Довгострокові Зобов'язання від Азбесту	Довгострокова метафора в обліку зобов'язань від азбесту	Метафора адаптована до рамок звітності, об'єктивізує фінансові ризики

*Джерела: [37-46]

Отже, за результатами цих досліджень можна зазначити:

— дослідження Негаша та Лемми підкреслює проблематику неповного обліку екологічних зобов'язань, що вказує на необхідність зміцнення законодавчої бази та культурних норм для підвищення рівня прозорості звітності.

— дослідження Калегі Касбі та Агаєі виявило негативний зв'язок між змінами кредитного ризику та прибутковістю акцій при високому рівні важеля, що підкреслює значення управління ризиками в обліку зобов'язань.

— Огілві та інші показали, що облік зобов'язань, пов'язаних з деградацією екосистем, може призвести до зменшення загальної чистої вартості економіки, що вимагає уваги до екологічного обліку.

— дослідження Бакара наголошує на відмінностях між сучасними обліковими практиками та ісламськими принципами, підкреслюючи потребу в адаптації методів обліку для відображення специфіки ісламських фінансових операцій.

— дослідження Чунга та інших показало, що вигоди та збитки від зобов'язань за справедливою вартістю мають позитивний зв'язок з поточними доходами та негативний з майбутніми, що вказує на складність в оцінці фінансових інструментів.

— аналіз Баркера та Макгічін виявив невідповідності в Міжнародних Стандартах Фінансової Звітності щодо визнання та вимірювання зобов'язань, що підкреслює потребу в удосконаленні облікових стандартів.

Загалом, ці дослідження висвітлюють складність обліку зобов'язань, що охоплює як технічні аспекти визнання та вимірювання, так і ширші питання, пов'язані з екологічною відповідальністю, управлінням ризиками та адаптацією до специфіки різних видів економічної діяльності. Важливою є не тільки розробка та вдосконалення облікових стандартів, але й забезпечення їх відповідності до змінюваних умов діяльності та потреб стейкхолдерів.

Висновки до розділу 1

Отже дослідивши теоретичні аспекти обліку зобов'язань, можна зробити такі висновки:

1. Термін "зобов'язання" знаходить застосування у різних аспектах суспільного життя, включаючи економіку, бухгалтерський облік та різноманітні області права. Важливо досягти консенсусу в інтерпретаціях цього поняття, оскільки вони мають тісний зв'язок між собою. У нашому розумінні, зобов'язання представляють собою борг підприємства перед фізичними чи юридичними особами, який виник в результаті подій у минулому і чие погашення призведе до зменшення ресурсів, що несуть економічну користь. Зобов'язання можуть виникати через різні причини, як-от угоди, результати інтелектуальної діяльності, завдання матеріальної чи моральної шкоди іншій особі, а також інші юридичні обставини.

2. З огляду наукових робіт, можна помітити значний вплив короткострокових зобов'язань на ділову активність підприємств і з метою їх ефективного контролю, важливо класифікувати ці зобов'язання згідно з рядом критеріїв: термін до сплати, сторона зобов'язань, умови виконання, наслідки прострочення платежу, місце походження, тип діяльності, причина виникнення, баланс прав і обов'язків, складність виконання та методи погашення. Таке розмежування надасть бухгалтерському відділу та, відповідно, керівництву комплексну інформацію про короткострокові зобов'язання компанії, сприяючи при цьому оперативному та обґрунтованому прийняттю управлінських рішень.

3. Наразі довгострокові зобов'язання мають ключове значення у економічній діяльності компаній. Хоча підхід до їх визначення та обліку залишається здебільшого консистентним між національними та міжнародними стандартами, існують помітні розходження, особливо у методах оцінки цих зобов'язань. Також відмінності спостерігаються у структурі національних і міжнародних нормативів. Вимоги до обліку довгострокових зобов'язань описані не лише в специфічних стандартах, але й у широкому спектрі нормативно-правових актів, де можна виявити як значні розбіжності, так і схожості з

міжнародними практиками. Важливо, що будь-які зміни, пов'язані з обліком довгострокових зобов'язань, мають бути відображені в документації облікової політики компанії. Проте, через відсутність офіційних вказівок щодо цих змін, на головному бухгалтері лежить відповідальність за детальне та обгрунтоване викладення всіх важливих аспектів в обліковій політиці, щоб запобігти проблемам під час аудиту. Отже, ключовим аспектом удосконалення обліку довгострокових зобов'язань є реформування національних стандартів, що може бути досягнуто через ретельний перегляд законодавчих та нормативних документів, пов'язаних з обліком, оцінкою, визнанням та звітуванням довгострокових зобов'язань.

4. У сучасному глобалізованому світі, де кордони для бізнесу стають все менш помітними, міжнародний облік зобов'язань набуває вирішального значення. Різноманітність правових систем, валют, податкових режимів та бізнес-контекстів вимагає від облікових стандартів максимальної гнучкості та універсальності. Проаналізувавши сучасні дослідження з цієї теми, можна виділити ключові тренди, виклики та перспективи, що стоять перед обліком зобов'язань на міжнародному рівні:

— Однією з головних проблем, яка вимальовується в дослідженні Негаша та Лемми (2020), є неповна звітність екологічних зобов'язань. Це підкреслює важливість прозорості у фінансовій звітності та необхідність інтеграції екологічного фактора в облікові процедури. У контексті міжнародного обліку, це означає, що компанії повинні адаптуватися до різних екологічних норм і стандартів, що діють в різних країнах.

— Дослідження Калегі Касбі та Агасі (2017) виявило негативний зв'язок між змінами кредитного ризику та прибутковістю акцій, особливо при високому рівні фінансового важеля. Це вказує на важливість управління кредитним ризиком і впливу зобов'язань на фінансову стабільність компаній. У міжнародному аспекті це стає ще складнішим завданням через різницю в кредитних рейтингах та ставках процентів по різних країнах.

— Аналіз Огілві та інших (2018) показує, що облік зобов'язань, пов'язаних з деградацією екосистем, може значно впливати на економічне благополуччя. Це підкреслює необхідність інтеграції екологічних ризиків у міжнародні облікові стандарти.

— Дослідження Бакара (2018) звертає увагу на специфіку обліку в ісламських фінансах, підкреслюючи відмінності між традиційними та ісламськими принципами обліку. Це вказує на необхідність розробки гнучких міжнародних стандартів, що враховують релігійні та культурні особливості.

— Роботи Чунга та інших (2017) та Баркера та Макгічіна (2013) підкреслюють складнощі, пов'язані з обліком за справедливою вартістю, та невідповідності в міжнародних стандартах обліку. Це вимагає постійної роботи над удосконаленням і гармонізацією облікових норм і правил.

Висновки з цих досліджень вказують на важливість глобальної уніфікації та адаптації облікових стандартів, щоб вони враховували екологічні, культурні, економічні та фінансові особливості різних регіонів. Міжнародний облік зобов'язань має бути гнучким, щоб адаптуватися до швидко змінюваного глобального бізнес-середовища, забезпечуючи при цьому прозорість та порівнянність фінансової інформації.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

В областях бухгалтерського обліку, економіки та права поняття "зобов'язання" має широке застосування, вимагаючи уніфікованого розуміння через їх взаємозв'язок. Зобов'язання, у контексті фінансів, є заборгованістю компанії перед третіми сторонами, виниклою з минулих подій, що при погашенні веде до витрати ресурсів з економічною вартістю. Такі зобов'язання можуть походити з угод, інтелектуальної діяльності, завдання шкоди або інших юридичних ситуацій.

Детальний аналіз короткострокових зобов'язань показує їх значний вплив на бізнес-активність. Ефективне управління цими зобов'язаннями передбачає класифікацію за критеріями, такими як терміни погашення, умови виконання, наслідки затримки платежів, і джерело виникнення. Це дозволяє бухгалтерії та управлінському персоналу отримати повне уявлення про короткострокові фінансові зобов'язання, сприяючи прийняттю своєчасних і обґрунтованих рішень.

Довгострокові зобов'язання відіграють вирішальну роль у фінансовій стратегії компаній, проте методи їх обліку та оцінки варіюються між різними юрисдикціями. Незважаючи на існування як загальних, так і специфічних стандартів для довгострокових зобов'язань, різноманітність нормативних актів створює складнощі в їх обліку. Важливо, щоб зміни в обліковій політиці компанії щодо довгострокових зобов'язань були документально зафіксовані для забезпечення прозорості та уникнення аудиторських розбіжностей. Реформування національних стандартів через детальний аналіз законодавчих та нормативних документів є ключовим для підвищення ефективності обліку довгострокових зобов'язань.

Щодо аналізу зарубіжних досліджень на тему обліку зобов'язань, то можна зрозуміти, що недостатня звітність екологічних зобов'язань, виявлена в дослідженнях Негаша та Лемми (2020), вказує на потребу прозорості та екологічної відповідальності в облікових процедурах на міжнародному рівні.

Аналізи Калегі Касбі та Агаєї (2017), а також Огілві та інших (2018), підкреслюють вплив кредитного ризику на прибутковість та економічне благополуччя, вказуючи на необхідність управління кредитним ризиком та інтеграції екологічних ризиків у міжнародні стандарти. Роботи Бакара (2018) висвітлюють унікальність ісламських фінансів, а дослідження Чунга та інших (2017) та Баркера та Макгічіна (2013) вказують на проблеми з обліком за справедливою вартістю та розбіжності в стандартах. Все це підкреслює потребу у глобальній уніфікації та адаптації облікових стандартів, які б враховували різноманіття регіональних особливостей і були б гнучкими для адаптації до динамічного глобального бізнес-середовища, забезпечуючи при цьому прозорість та порівняність даних.

У контексті глобалізації, міжнародний облік зобов'язань стикається з викликами, пов'язаними з різноманіттям правових систем, валют та податкових режимів. Аналіз сучасних досліджень виявляє потребу в глобальній уніфікації облікових стандартів, які б враховували регіональні особливості. Адаптація міжнародних облікових стандартів до швидко змінюваного глобального економічного ландшафту є необхідною для забезпечення прозорості та порівняльності фінансової звітності на міжнародному рівні.

Компанія забезпечує докладний запис короткострокових зобов'язань за допомогою 6-го класу рахунків, що включає кредити, позики, платежі постачальникам, податкам та страхуванню. Автоматизоване програмне забезпечення, як 1С, підвищує точність і ефективність обліку, сприяючи вчасному погашенню зобов'язань. Компанія використовує загальну систему оподаткування і є платником ПДВ, що вимагає ретельного обліку податкових зобов'язань.

ТОВ "Астра-Діа-Лаб" регулярно подає податкові декларації, в тому числі з ПДВ і екологічного податку, підтверджуючи свою відповідальність перед державою. Ведення обліку заробітної плати та сплат ЄСВ відображає відповідальність як роботодавця. Компанія використовує різні форми

розрахунків з постачальниками та кредиторами, забезпечуючи ефективне управління фінансовими потоками.

Облікова політика компанії відповідає сучасним вимогам, забезпечуючи надійний бухгалтерський та податковий облік завдяки кваліфікованому персоналу і сучасним технологіям.

Компанія не створює резерви для покриття майбутніх збитків, що може вказувати на обмеження в фінансовому плануванні.

В стратегії фінансування через зобов'язання, аналіз короткострокової заборгованості показує, що компанія віддає перевагу короткостроковим позикам. Це робить її більш гнучкою, дозволяючи залучати кошти за потреби і швидко їх погашати. Проте, обмеження доступу до таких позик може поставити під загрозу стабільність операцій підприємства. У 2023 році всі зобов'язання ТОВ "Астра-Діа-Лаб" були короткостроковими, з відношенням зобов'язань до власного капіталу в 0,29 гривні на гривню.

Враховуючи власний капітал, загальний показник фінансової стабільності, що включає довгострокові зобов'язання, становив 78% у 2023 році. Це вказує на високий ризик припинення діяльності через недостатній обсяг короткострокових зобов'язань наступного року.

Активи ТОВ "Астра-Діа-Лаб" у 2023 році демонструють здатність компанії до швидкої адаптації. Компанія може ефективно перерозподілити ресурси, знижуючи інвестиції в менш продуктивні активи та переорієнтуючи їх відповідно до оновленої стратегії інвестування, при цьому на кожну гривню необоротних активів припадає 4,39 гривні оборотних активів.

Для компанії критично важливим є створення достатнього запасу матеріалів, що використовуються у виробництві та наданні послуг. Проблеми з постачанням можуть негативно вплинути на виробничий процес і репутацію ТОВ "Астра Діа Лаб". Великий обсяг запасів, фінансованих за рахунок власних обігових коштів (5591 тис. грн. у 2023 році), свідчить про низький ризик таких проблем. Також помітне зниження ризику нестачі матеріалів з 2021 по 2023 рік, що могло б призвести до зупинки діяльності компанії. Зростання власних

обігових коштів у запасах на 385,37% свідчить про це. Тому можемо запропонувати наступні рекомендації:

- Розроблення та реалізація обдуманого маркетингової стратегії допоможе ТОВ "Астра Діа Лаб" зміцнити свої позиції на ринку, досягти бізнес-цілей, зокрема розширення бізнесу, приваблення нових клієнтів та підтримання лояльності існуючих, що забезпечить додаткові фінансові ресурси.

- Необхідно також впровадити ефективну систему управління дебіторською та кредиторською заборгованістю для кращого контролю над фінансами та підтримки гарних відносин з партнерами та клієнтами, що сприятиме зростанню ефективності діяльності компанії.

- З огляду на високу рентабельність власного капіталу, інвестування додаткових коштів у розвиток компанії видається обґрунтованим кроком для посилення її позицій на ринку. Водночас, у випадку обмежених можливостей для розширення ринкової присутності, доцільно розглянути варіанти виведення прибутку на користь власників

Розглядаючи шляхи поліпшення бухгалтерських процедур через використання Міжнародних стандартів фінансової звітності та сучасних ІТ-рішень, можна зрозуміти, що застосування новітніх технологій потрібно для ефективнішого та прозорішого управління зобов'язаннями. Основні моменти щодо автоматизації та уніфікації облікових процесів:

- Міжнародні стандарти розрізняють поточні та непоточні зобов'язання, тоді як українська система виділяє поточні та довгострокові, вимагаючи адаптації класифікаційних методів.

- Існують розбіжності між НП(С)БО 11 та МСБО 37, зокрема у регламентації визнання та оцінки забезпечень і умовних зобов'язань, де МСБО надає детальніші настанови.

- Різниця у визначенні довгострокових виплат за НП(С)БО та МСБО вказує на необхідність гармонізації українських та міжнародних стандартів для забезпечення однакової прозорості.

- Некоректний облік розрахункових транзакцій може спотворювати фінансову звітність, підкреслюючи значення точного обліку доходів та витрат.
- Потреба у вдосконаленні облікових методик вказує на необхідність розробки детальніших рекомендацій для аналітичного обліку, що допоможе уникнути помилок і сприятиме кращому управлінню фінансами.
- Впровадження ERP систем вимагає значних інвестицій, але її переваги, включаючи стандартизацію процесів і підвищення загальної ефективності, можуть суттєво покращити управління зобов'язаннями та сприяти розвитку медичних установ.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A számvitel, a közgazdaságtan és a jog területén széles körben használják a "kötelezettségek" fogalmát, amely összefüggéseik miatt egységes értelmezést igényel. A pénzügyi kontextusban a kötelezettség egy vállalat harmadik féllel szembeni, múltbeli eseményekből eredő tartozása, amelynek kiegyenlítése gazdasági értékkel bíró erőforrások kiáramlását eredményezi. Ilyen kötelezettségek keletkezhetnek szerződésekből, szellemi tulajdonból, kártérítésekből vagy egyéb jogi helyzetekből.

A rövid lejáratú kötelezettségek részletes elemzése azt mutatja, hogy jelentős hatást gyakorolnak az üzleti tevékenységre. E kötelezettségek hatékony kezelése magában foglalja azok osztályozását olyan kritériumok szerint, mint a lejárat, a teljesítési feltételek, a késedelmes fizetések következményei és a származási forrás. Ez lehetővé teszi a számviteli és irányító személyzet számára, hogy teljes képet kapjanak a rövid lejáratú pénzügyi kötelezettségekről, ami megkönnyíti az időben történő és megalapozott döntéshozatalt.

A hosszú lejáratú kötelezettségek döntő szerepet játszanak egy vállalat pénzügyi stratégiájában, de az elszámolási és mérési módszerek joghatóságuként eltérőek. Bár a hosszú lejáratú kötelezettségekre vonatkozóan általános és egyedi standardok is léteznek, a szabályozás sokfélesége bonyolultságot okoz a számviteli elszámolásukban. Fontos, hogy a vállalat hosszú lejáratú kötelezettségekre vonatkozó számviteli politikájában bekövetkezett változásokat dokumentálják az átláthatóság biztosítása és a könyvvizsgálati nézeteltérések elkerülése érdekében. A nemzeti standardok reformja a jogszabályi és szabályozási dokumentumok részletes elemzésével kulcsfontosságú a hosszú lejáratú kötelezettségek elszámolásának hatékonyságának javításához.

A kötelezettségek elszámolásáról szóló külföldi tanulmányok elemzését tekintve megállapítható, hogy a Negash és Lemma (2020) kutatásában megállapított, a környezeti kötelezettségek elégtelen jelentésének hiánya rámutat arra, hogy nemzetközi szinten szükség van az átláthatóságra és a környezeti felelősségvállalásra

a számviteli eljárásokban. Kaleghi Kasbi és Aghaei (2017) és Ogilvie et al. (2018) elemzései rávilágítanak a hitelkockázatnak a nyereségességre és a gazdasági jólétre gyakorolt hatására, ami a hitelkockázat-kezelés és a környezeti kockázatok nemzetközi szabványokba való integrálásának szükségességére utal. Bakar (2018) munkája az iszlám finanszírozás egyediségére világít rá, míg Chung et al (2017) és Barker és McGeachin (2013) tanulmányai a valós értéken történő elszámolás kihívásaira és az eltérő standardokra mutatnak rá. Mindezek rávilágítanak a számviteli standardok globális harmonizációjának és kiigazításának szükségességére, amelyek figyelembe veszik a regionális jellemzők sokféleségét, és rugalmasan alkalmazkodnak a dinamikus globális üzleti környezethez, miközben biztosítják az átláthatóságot és az összehasonlíthatóságot.

A globalizációval összefüggésben a nemzetközi felelősségelszámolás a jogrendszerek, valuták és adórendszerek sokféleségével kapcsolatos kihívásokkal szembesül. A jelenlegi kutatások elemzése rámutat a számviteli standardok globális egységesítésének szükségességére, amely figyelembe venné a regionális sajátosságokat. A nemzetközi számviteli standardoknak a gyorsan változó globális gazdasági környezethez való igazítása szükséges a pénzügyi kimutatások átláthatóságának és nemzetközi szintű összehasonlíthatóságának biztosítása érdekében.

A vállalat a rövid lejáratú kötelezettségekről részletes nyilvántartást vezet a 6. számlaosztályban, beleértve a kölcsönöket, hitelfelvételeket, a beszállítóknak történő kifizetéseket, az adókat és a biztosításokat. Az olyan automatizált szoftver, mint az 1C, javítja a könyvelés pontosságát és hatékonyságát, megkönnyítve a kötelezettségek időben történő visszafizetését. A vállalat az általános adózási rendszert használja, és HÉA-fizető, ami megköveteli az adókötelezettségek gondos könyvelését.

Az Astra-Dia-Lab rendszeresen adóbevallásokat nyújt be, beleértve az áfa- és környezetvédelmi adót is, igazolva ezzel az állam felé fennálló felelősségét. A fizetések és az egységes szociális adófizetések nyilvántartása tükrözi a munkáltatói

felelősséget. A vállalat különböző fizetési formákat alkalmaz a beszállítókkal és a hitelezőkkel szemben, biztosítva a pénzforgalom hatékony kezelését.

A vállalat számviteli politikája megfelel a modern követelményeknek, a képzett személyzetnek és a modern technológiáknak köszönhetően megbízható könyvelést és adóelszámolást biztosít.

A vállalat nem képez céltartalékot a jövőbeli veszteségekre, ami a pénzügyi tervezés korlátaira utalhat.

A forrásfinanszírozási stratégiában a rövid lejáratú adósságok elemzése azt mutatja, hogy a vállalat a rövid lejáratú hiteleket részesíti előnyben. Ez rugalmasabbá teszi, lehetővé téve számára, hogy szükség szerint forrásokat vegyen fel és gyorsan visszafizesse azokat. Az ilyen hitelekhez való hozzáférés korlátozása azonban veszélyeztetheti a vállalat működésének stabilitását. 2023-ban az Astra-Dia-Lab LLC összes kötelezettsége rövid lejáratú volt, a kötelezettségek és a saját tőke aránya 0,29 hrivnyás UAH.

A saját tőkét is figyelembe véve a hosszú lejáratú kötelezettségeket is tartalmazó átfogó pénzügyi stabilitási mutató 2023-ban 78% volt. Ez azt jelzi, hogy a következő évben a rövid lejáratú kötelezettségek elégtelensége miatt magas az üzletmenet megszakadásának kockázata.

Az Astra-Dia-Lab LLC 2023-as eszközei bizonyítják a vállalat gyors alkalmazkodóképességét. A vállalat hatékonyan tudja átcsoportosítani az erőforrásokat a kevésbé produktív eszközökbe történő beruházások csökkentésével és a frissített beruházási stratégiával összhangban történő átirányításával, a forgóeszközök 4,39 UAH-nyi forgóeszközzel a befektetett eszközök minden egyes UAH-nyi forgóeszközére.

A vállalat számára kritikusan fontos, hogy elegendő készletet hozzon létre a termeléshez és a szolgáltatásnyújtáshoz használt anyagokból. Az ellátási problémák hátrányosan befolyásolhatják a gyártási folyamatot és az Astra Dia Lab LLC hírnevét. A saját működőtőkéből finanszírozott készletek nagy mennyisége (5 591 ezer UAH 2023-ban) az ilyen problémák alacsony kockázatát jelzi. Az anyagiány kockázata is észrevehetően csökken 2021 és 2023 között, ami a vállalat működésének

leállításához vezethet. Ezt bizonyítja a készletekben lévő saját működőtőke 385,37%-os növekedése. Ezért a következő ajánlásokat tudjuk felajánlani:

- A megfelelő marketingstratégia kidolgozása és végrehajtása segíteni fogja az Astra Dia Lab LLC-t abban, hogy megerősítse piaci pozícióját és elérje üzleti céljait, beleértve az üzleti terjeszkedést, az új ügyfelek bevonását és a meglévő ügyfelek hűségének fenntartását, ami további pénzügyi forrásokat biztosít.

- A pénzügyek jobb ellenőrzése, valamint a partnerekkel és ügyfelekkel való jó kapcsolat fenntartása érdekében hatékony követelés- és kötelezettségkezelési rendszert is be kell vezetni, ami hozzájárul a vállalat hatékonyságának növeléséhez.

- Tekintettel a magas tőkemegtérülésre, további pénzeszközök befektetése a vállalat fejlesztésébe ésszerű lépésnek tűnik a piaci pozíció megerősítése érdekében. Ugyanakkor a piaci jelenlét bővítésének korlátozott lehetőségei esetén célszerű megfontolni a nyereségnek a tulajdonosok javára történő kivonásának lehetőségeit.

A számviteli eljárásoknak a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok és a modern informatikai megoldások alkalmazásával történő javításának módjait mérlegelve egyértelmű, hogy a legmodernebb technológia alkalmazása szükséges a hatékonyabb és átláthatóbb kötelezettségkezeléshez. A számviteli folyamatok automatizálásával és egységesítésével kapcsolatos főbb pontok:

- A nemzetközi standardok különbséget tesznek rövid és hosszú lejáratú kötelezettségek között, míg az ukrán rendszer rövid és hosszú lejáratú kötelezettségeket különböztet meg, ami a besorolási módszerek kiigazítását teszi szükségessé.

- Az NPAS 11 és az IAS 37 között különbségek vannak, különösen a céltartalékok és a függő kötelezettségek kimutatásában és értékelésében, ahol az IAS részletesebb útmutatást nyújt.

- A hosszú távú juttatások ukrán számviteli standardok és az IFRS szerinti meghatározása közötti különbség azt jelzi, hogy az egyenlő átláthatóság biztosítása érdekében szükség van az ukrán és a nemzetközi standardok harmonizálására.

— Az elszámolási tranzakciók helytelen rögzítése torzíthatja a pénzügyi kimutatásokat, ami rávilágít a bevételek és kiadások pontos rögzítésének fontosságára.

— A számviteli gyakorlatok javításának szükségessége rámutat arra, hogy részletesebb iránymutatást kell kidolgozni az analitikus számvitelre vonatkozóan, ami segít elkerülni a hibákat és hozzájárul a jobb pénzügyi irányításhoz.

— Az ERP-rendszerek bevezetése jelentős beruházást igényel, de előnyei - többek között a folyamatok szabványosítása és a megnövekedett általános hatékonyság - jelentősen javíthatják a kötelezettségek kezelését, és hozzájárulhatnak az egészségügyi szervezetek növekedéséhez.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белова І.М. Завдання та принципи побудови обліку розрахунків з покупцями і замовниками. Сталій розвиток економіки. 2015. № 3(28). С. 217–220.
2. Бержанір І.А., Бержанір А.Л., Ящук Т.А. Економічна сутність зобов'язань і розрахунків підприємства. Приазовський економічний вісник. Вип. № 2 (19). 2020. С. 240–244.
3. Дорош Н.І. Теоретичні аспекти організації бухгалтерського обліку. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2015. Вип. 1. С. 93–97.
4. Огійчук М.Ф., Утенкова К.О., Ковальова О.В., Тредіт В.Є. Бухгалтерський облік: практичний посібник. Харків. 2015. 334 с.
5. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підруч. Житомир: ПП “Рута”, 2006. 832 с.
6. Коблянська І.О. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ: Знання, 2007. 473 с.
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Мінфіну України від 31.01 2000 р. № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>
9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB). URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_051
10. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України 30.11.1999 р. № 291 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
12. Орлов І.В. Бухгалтерський облік і контроль зобов'язань суб'єктів господарювання: теорія і методологія: монографія. ЖДТУ, 2010. 400 с.
13. Господарський кодекс України: Кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
14. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
15. Михайлишин Н.П. Сутність зобов'язань та їх класифікація: економічний та правовий аспекти. Економіка: реалії часу. 2012. №2 (3). С. 130-135.
16. Спіцина Н.В., Кравцова С.В. Зобов'язання: сутність, класифікація, облік. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020. № 2 (113). С. 228-233.
17. Кесарчук Г. С., Мошак І. В. Поточні зобов'язання : економічна суть, класифікація та їх оцінка. Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка. 2016. Вип.1(47). Т.2 С. 401–405
18. Кужельний М. В., Лінник В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: підруч. Київ: КНЕУ, 2001. 360 с.
19. Ловінська Л. Г. Оцінка в бухгалтерському обліку: монографія. Київ: КНЕУ, 2006. 256 с.
20. Малюга Н.М. Шляхи удосконалення оцінки в бухгалтерському обліку: теорія, практика, перспективи : монографія. Житомир, 2007. 384 с.
21. Пушкар М.С. Фінансовий облік: підручник. Тернопіль: Карт-бланш, 2002. 628 с.
22. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: підручник. К.: А.С.К., 2010. 784 с.
23. Травінська С.І. Класифікація поточних зобов'язань в законодавстві та бухгалтерському обліку. URL: http://bukuniver.edu.ua/Applications/zbirnik/n6/31_Klas.pdf

24. Уайльд Джон Дж., Чіапетта Бар; пер. з англ., за наук. ред. Г. В. Григораш, Т. В. Герасимової. Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2007. 1336 с.
25. Кубік В. Д., Волчек Р. М. Оцінка зобов'язань підприємств в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності. Вісник соціально-економічних досліджень. 2020. № 3-4(74-75). С. 45-56.
26. Рибалко Ю., Синицин Є. Дисконтування. Фінансовий та податковий аспект. URL: <https://www.ebskiev.com/uk/diskontuvannya-finansovij-tapodatkovij-aspekt>
27. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансових звітів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
28. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>
29. Закон України «Про платіжні послуги» від 30 червня 2021 року № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#n657>
30. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit>
31. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text
32. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 "Виплати працівникам" затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. № 601. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03#Text>
33. Фрайман А.В. Особливості обліку довгострокових зобов'язань за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку / А. В. Фрайман, Н. М. Селіванова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2020. – № 6 (52). – С. 76-86.
34. Зелікман В.Д., Ерьоміна О.Л., Безгодкова А.О. Облік у зарубіжних країнах: Навч. посібник. – Дніпро: НМетАУ, 2017. – 131 с.

- 35.Дергачова В.В. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. / В.В. Дергачова, Н.Є. Скоробогатова, Л.М. Шик. – К.: НТУУ «КПІ», 2011. – 257 с.: іл. – Бібліогр.: с. 255 – 257.
- 36.Дубініна М.В., Потриваєва Н.В., Сирцева С.В., Чебан Ю.Ю., Лугова О.І., Кучмієва Т.С. (2022). Облік у зарубіжних країнах: курс лекцій. Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет.
- 37.Negash, M., & Lemma, T. T. (2020). Accounting for Environmental Liabilities. *Journal of Business Ethics and Environment*, 10(2), 123-145. <https://dx.doi.org/10.1002/bse.2480>
- 38.Khaleghi Kasbi, P., & Aghaei, M. (2017). Credit Risk and Equity Returns. *Journal of Financial Risk Management*, 6(1), 75-90. <https://dx.doi.org/10.22034/AMFA.2017.529061>
- 39.Ogilvy, S., Burritt, R., Walsh, D., Obst, C., Meadows, P., Muradzikwa, P., & Eigenraam, M. (2018). Ecosystem Degradation Liabilities. *Environmental Accounting and Management*, 9(4), 201-220. <https://dx.doi.org/10.1080/20964129.2018.1544837>
- 40.Bakar, M. A. (2018). Zakat, Waqf, and Baitulmal Accounting. *Islamic Finance and Accounting Review*, 3(4), 1-12. <https://dx.doi.org/10.37706/IJAZ.V3I4.103>
- 41.Chung, S., Lee, C., Lobo, G. J., & Ow Yong, K. (2017). Fair Value Liability Gains and Losses. *Journal of Accounting and Economics*, 63(1), 67-83. <https://dx.doi.org/10.1177/0148558X211017837>
- 42.Lachmann, M., Stefani, U., & Wöhrmann, A. (2015). Credit Risk in Fair Value Accounting. *Accounting, Organizations and Society*, 40(1), 20-38. <https://dx.doi.org/10.1016/J.AOS.2014.08.001>
- 43.Barker, R., & Mcgeachin, A. (2013). Liabilities in International Financial Reporting Standards. *Accounting and Business Research*, 43(5), 385-406. <https://dx.doi.org/10.1080/00014788.2013.834811>

44. Huian, M. (2012). IFRS 9 for Financial Assets and Liabilities. *Financial Markets, Instruments, and Institutions*, 22(3), 259-276. <https://dx.doi.org/10.2478/v10316-012-0002-0>
45. Gaynor, L. M., McDaniel, L., & Yohn, T. (2011). Credit Risk Changes and Income Statement Effects. *Accounting and Finance*, 51(1), 267-292. <https://dx.doi.org/10.1016/J.AOS.2011.03.004>
46. Moerman, L., & van der Laan, S. (2011). Corporate Long-Tail Liabilities from Asbestos. *Accounting Forum*, 35(1), 5-18. <https://dx.doi.org/10.1016/j.accfor.2011.01.002>
47. Круковська, О. (2021). ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ, ПІДРЯДНИКАМИ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМС. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*, (5), 123-130.
48. Бухгалтерський облік в Україні: навч. посіб. / за ред. Р.Л. Хом'яка, В.І. Лемішовського. 6-те вид., доп. і перероб. Львів: Нац. ун-т «Львівська політехніка», «Інтелект-Захід», 2001. 1200 с
49. Klimczak, K. . (2017). Cross-country Differences in Reporting Practices – the Case of Provisions for Liabilities. *Central European Management Journal*, 25(3), 20-33. <https://doi.org/10.7206/jmba.ce.2450-7814.201> (Original work published 2017)
50. Ляшенко А.Р. Напрями удосконалення обліку зобов'язань підприємств, *ВІСНИК СІТ ННІ БІЗНЕСУ І МЕНЕДЖМЕНТУ ХНТУСГ* 2020 № 2 С. (3-8)
51. Brouwer, A., Hoogendoorn, M., & Naarding, E. (2015). Will the changes proposed to the conceptual framework's definitions and recognition criteria provide a better basis for IASB standard setting? *Accounting and Business Research*, 45(5), 547-571.
52. Barker, R., & Mcgeachin, A. (2013). Why is there inconsistency in accounting for liabilities in IFRS? An analysis of recognition, measurement, estimation and conservatism. *Accounting and Business Research*, 43(6), 579-604.

- 53.Schmidt, M. (2013). Equity and Liabilities – A Discussion of IAS 32 and a Critique of the Classification. *Accounting in Europe*, 10(2), 201-222.
- 54.Cairns, D. (2006). The Use of Fair Value in IFRS. *Accounting in Europe*, 3, 22-5.
- 55.Rees, H. (2006). The IASB's Proposed Amendments to IAS 37. *Accounting in Europe*, 3, 27-34.
- 56.Dmytrenko Alla Проблемні питання обліку поточних зобов'язань та шляхи їх розв'язання / Alla Dmytrenko, Anastasiia Loza // Науковий журнал «Економіка і регіон». – Полтава: ПНТУ, 2023. – Т. (1(88)). – С. 114-120.
- 57.Savkiv U.S. & Kuzmin T.L.. (2023). УДОСКОНАЛЕННЯ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ. The actual problems of regional economy development. 2. 87-95. 10.15330/apred.2.19.87-95.
- 58.Tomchuk V. (2023). WAYS TO IMPROVE THE ACCOUNTING OF SETTLEMENT TRANSACTIONS. *Three Seas Economic Journal*, 4(1), 88-97.
- 59.Подмешальська, Ю. та Корнієнко, Д. (2021). Облік розрахунків з постачальниками за видами економічної діяльності. *Агросвіт*, № 24, с. 58-64.
- 60.Хілорме Т. В., Шачаніна Ю. В., "Економічна теорія і практика", Київ, Україна (2018). Удосконалення організації обліку кредиторської заборгованості підприємств в умовах невизначеності. *Економіка і фінанси*, № 1, с. 18-24.
- 61.Попова В., Колотило Ю. Облік розрахунків з оплати праці: проблеми та напрями. *Молодий вчений* (2019), № 10 (74), С. 714-721.
- 62.Liba, N., Holovachko, V., & Pavliukh, B. (2018). FEATURES OF ACCOUNTING IN THE CONDITIONS OF APPLICATION OF MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES. *International scientific journal "Internauka". Series: "Economic Sciences"*.

- 63..Harkusha S. Automation of accounting processes: implementation and benefits of the system. Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Serii: Ekonomika i menedzhment, 2012. No 4 (52). P. 60- 65
- 64.Олександр Киприк «ТОП 10 українських програм бухгалтерського обліку на заміну 1С та BAS» URL: <https://www.oneservice-consulting.com/top-10-program-bukhgalterskogo-obliku-na-zaminu-1s-chi-bas>

ДОДАТКИ

СПИСОК ДОДАТКІВ

Додаток	Назва додатку
А	Виписка з єдиного реєстру
Б	Статут ТОВ «АСТРА-ДІА-ЛАБ»
В	НАКАЗ Про облікову політику ТОВ «АСТРА-ДІА-ЛАБ»
Г	Договір про повну мат. відповідальність
Д	Посадова інструкція головний бухгалтер
Е	Структура власності АДЛ
Ж	Інвент. грошових коштів
И	НАКАЗ про інвентаризацію
К	НАКАЗ інвент. комісія
Л	ІНВ-17 (акт інвентаризації) № 2 від 30.06.2023
М	Інвент. опис від 31.03.2023
Н	Інвентаризаційний опис № 3 від 30.06.2023
П	2022 Податкова декларація з податку на прибуток підприємств
Р	2021 Податкова декларація з податку на прибуток підприємств
С	Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого податку на доходи фізичних осіб та військового збору
Т	Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків
У	Додаток до податкової декларації з ПДВ
Ф	Податкова декларація екологічного податку
Х	Розрах. за розміщ. відходів у спец. відвед. для цього місцях чи на об'єктах
Ц	Положення про електронний документообіг
Ш	Графік документообігу
Щ	Фінансова звітність малого підприємства 2021 р.
Ю	Фінансова звітність малого підприємства 2022 р.
Я	Фінансова звітність малого підприємства 30.06.2023 р.

АНОТАЦІЯ

Петричко Я.Я. Організація та методика обліку зобов'язань суб'єкта господарювання: вітчизняна практика і міжнародний досвід. *Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», освітня програма «Міжнародний облік і оподаткування»*. Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II. Берегове, 2024.

Кваліфікаційна робота складає 142 сторінки, а також включає: 43 таблиці, 9 рисунків, 64 використаних джерел, 24 додатки.

Ключові слова: облік зобов'язань, короткострокові зобов'язання, довгострокові зобов'язання, організація та методика обліку зобов'язань, МСФЗ, методи, аналіз.

В кваліфікаційній роботі досліджується питання трактування, оцінки, визнання, класифікації зобов'язань у бухгалтерському обліку, організація та методика ведення обліку зобов'язань в теорії та на практиці за допомогою аналізу господарської діяльності підприємства та наукових досліджень.

Метою та завданням цієї кваліфікаційної роботи є дослідження організації та методів обліку зобов'язань ТОВ "АСТРА-ДІА-ЛАБ", використовуючи вітчизняний та міжнародний досвід

Об'єктом дослідження є система обліку та аналізу зобов'язань ТОВ "АСТРА-ДІА-ЛАБ". Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти, пов'язані з обліком зобов'язань на цьому підприємстві.

В кваліфікаційній роботі магістра досліджено теоретичні аспекти обліку зобов'язань, включаючи визначення економічної та бухгалтерської сутності, аналіз правового регулювання та міжнародних практик. Розглянуто та проаналізовано специфіку організації обліку зобов'язань на підприємстві, включаючи організаційно-економічну характеристику, методи документування та відображення в обліку. Надано рекомендації щодо удосконалення обліку зобов'язань з урахуванням вимог МСФЗ та можливостей сучасних інформаційних систем у бухгалтерському обліку.

Результати дослідження є важливими, оскільки вони впливають на створення комплексного підходу до обліку та управління зобов'язаннями, що об'єднує традиційні та інноваційні елементи.

ABSZTRAKT

Petricskó Jaroszláv. A gazdasági szervezet kötelezettségének számvitel szervezése és módszertana: hazai gyakorlat és nemzetközi tapasztalat. *Képesítési munka a második (mester) szintű felsőoktatás megszerzéséhez a 071 „Számvitel és adózás” szakon, „Nemzetközi számvitel és adózás” oktatási program.*

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola. Beregszász, 2024.

A minősítő munka 142 oldalból áll, és ezen kívül tartalmaz még: 43 táblázatot, 9 ábrát, 64 felhasznált forrást, 24 mellékletet.

Kulcsszavak: kötelezettség-elszámolás, rövid lejáratú kötelezettségek, hosszú lejáratú kötelezettségek, a kötelezettség-elszámolás felépítése és módja, IFRS, módszerek, elemzés.

A minősítő munkában a számviteli kötelezettségek értelmezésének, értékelésének, elismerésének, osztályozásának, a kötelezettségek elszámolásának elméleti és gyakorlati megszervezésének és módszertanának kérdéskörét vizsgálják a vállalkozás gazdasági tevékenységének elemzése és tudományos kutatások segítségével.

Jelen minősítő munka célja és feladata az "ASTRA-DIA-LAB" Kft. kötelezettségek elszámolásának szervezetének és módszereinek tanulmányozása hazai és nemzetközi tapasztalatok felhasználásával.

A tanulmány tárgya az ASTRA-DIA-LAB Kft. kötelezettségeinek elszámolási és elemzési rendszere. A tanulmány tárgya a vállalkozás kötelezettségeinek elszámolásával kapcsolatos elméleti és gyakorlati szempontok.

A mesterdolgozat a kötelezettség-számvitel elméleti vonatkozásait vizsgálja, ezen belül a közgazdasági és számviteli lényeg meghatározását, a jogi szabályozás és a nemzetközi gyakorlat elemzését. Megfontolásra és elemzésre kerültek a vállalkozásnál a kötelezettségek elszámolásának megszervezésének sajátosságai, beleértve a szervezeti és gazdasági jellemzőket, a dokumentálás és a számviteli tükrözés módjait. Javaslatok születtek a kötelezettségek elszámolásának javítására, figyelembe véve az IFRS követelményeit és a modern információs rendszerek számviteli képességeit.

A vizsgálat eredményei azért fontosak, mert befolyásolják a hagyományos és innovatív elemeket ötvöző, integrált számviteli és felelősségkezelési szemlélet kialakítását.

ABSTRACT

Petrychko Yaroslav. Organization and method of accounting of obligations of the business entity: domestic practice and international experience. *Qualification work for obtaining the second (master's) level of higher education in specialty 071 "Accounting and taxation", educational program "International accounting and taxation"*. Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. Berehove, 2024.

The qualification work consists of 142 pages and also includes: 43 tables, 9 figures, 64 used sources, 24 appendices.

Key words: liability accounting, short-term liabilities, long-term liabilities, organization and method of liability accounting, IFRS, methods, analysis.

In the qualification work, the issue of interpretation, assessment, recognition, classification of obligations in accounting, organization and methodology of accounting of obligations in theory and in practice is investigated using the analysis of economic activity of the enterprise and scientific research.

The purpose and task of this qualification work is to study the organization and methods of accounting for liabilities of "ASTRA-DIA-LAB" LLC, using domestic and international experience.

The object of the study is the system of accounting and analysis of liabilities of ASTRA-DIA-LAB LLC. The subject of the study is theoretical and practical aspects related to the accounting of obligations at this enterprise.

The master's thesis examines the theoretical aspects of liability accounting, including the definition of economic and accounting essence, analysis of legal regulation and international practices. The specifics of the organization of the accounting of liabilities at the enterprise, including the organizational and economic characteristics, methods of documentation and reflection in accounting, were considered and analyzed. Recommendations are provided for improving the accounting of liabilities, taking into account the requirements of IFRS and the capabilities of modern information systems in accounting.

The results of the study are important because they influence the creation of an integrated approach to accounting and liability management that combines traditional and innovative elements.

Ім'я користувача:
Потокі Габор Федорович

ID перевірки:
1016105066

Дата перевірки:
12.02.2024 12:04:17 CET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
12.02.2024 12:24:36 CET

ID користувача:
100011748

Назва документа: Магістерська робота Петричко Я.Я. 10022024

Кількість сторінок: 149 Кількість слів: 32782 Кількість символів: 260102 Розмір файлу: 2.24 MB ID файлу: 1015826891

29.1% Схожість

Найбільша схожість: 6.33% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1008039275)

24.8% Джерела з Інтернету

948

Сторінка 151

10.8% Джерела з Бібліотеки

52

Сторінка 176

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

5